

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**Α Π Ο Φ Α Σ Η**
25/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 14.10.2024 και ώρα 10:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευύχιο Παλλήκαρη, Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ραδιοφωνικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM», Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της δημοτικής επιχείρησης με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», αναφορικά με διατάξεις περί υποχρέωσης σεβασμού προσωπικότητας αναφερομένου σε εκπομπές προσώπου, κατά τη διάρκεια των τριών (3) δελτίων ειδήσεων τα οποία μεταδόθηκαν από τον ως άνω ραδιοφωνικό σταθμό στις 3.11.2023 και ώρες 17:00, 18:01' και 20:01' αντίστοιχα. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5780/10.11.2023 εξώδικη διαμαρτυρία – πρόσκληση και δήλωση προς την εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση του καταγγέλλοντος Γρηγορίου-Αλεξάνδρου Δημητριάδη, η οποία κοινοποιήθηκε και στο ΕΣΡ στις 10.11.2023.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε οι φάκελος 261/24.11.2023, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ειρήνη Κεραμήτσου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 6/ΕΣ/2.1.2024 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και η Ειδική Επιστήμονας-Νομικός υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 1215/ΕΣ/25.7.2024 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον ραδιοφωνικό σταθμό ως άνω δημοτικής επιχείρησης παρέστησαν ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Ιωάννης Γαβριηλίδης και ο νόμιμος εκπρόσωπός της Νικόλαος Λαλιώτης. Παρέστη, επίσης, ο καταγγέλλων Γρηγόριος Δημητριάδης με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Κωνσταντίνο Βιτώρο, καθώς και η ασκουμένη δικηγόρος Δανάη Ελευθερόγλου. Η κλήση του Γρηγορίου-Αλεξάνδρου Δημητριάδη κρίθηκε από την Πρόεδρο του ΕΣΡ αναγκαία, προκειμένου να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με το περιεχόμενο της ως άνω εξωδίκου διαμαρτυρίας - πρόσκλησης και δήλωσής του. Στη συνέχεια, ερωτηθέντες από την Πρόεδρο οι ανωτέρω εκπρόσωποι της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης (πληρεξούσιος δικηγόρος και νόμιμος εκπρόσωπος αυτής) απάντησαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους, ο δε Γρηγόριος Δημητριάδης διευκρίνισε το περιεχόμενο της ως άνω εξωδίκου διαμαρτυρίας - πρόσκλησης και δήλωσής του. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να παρασχεθεί στους εκπροσώπους της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 25.10.2024, ώρα 14.00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Η εγκαλουμένη επιχείρηση κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5718/25.10.2024 έγγραφο υπόμνημά της.

Την 13.2.2025 και ώρα 10.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόντα τα μέλη Δημήτριος Σταυρόπουλος και Γεώργιος Βλαβιανός, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Η Ολομέλεια, αφού ακροάστηκε τη ροή προγράμματος των επίμαχων δελτίων ειδήσεων και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, το ΕΣΡ είναι η αρμόδια Αρχή για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του Κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης

και την επιβολή των προβλεπομένων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους που λαμβάνει και τη μορφή καθεστώτος της προηγούμενης άδειας έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.

2. Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.

3. Το άρθρο 5 παρ. 2 του Συντάγματος αναφέρει: «Όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής και της τιμής και της ελευθερίας τους...».

4. Κατά το άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».

5. Κατά το άρθρο 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρθρο 6 της Σ.Ε.Ε.). Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

6. Το άρθρο 9 παρ. 1 εδ. β του Συντάγματος ορίζει: «Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη».

7. Ο Ν. 2328/1995 στο άρθρο 3 παρ. 1 περ. β ορίζει: «Οι κάθε είδους εκπομπές που μεταδίδουν οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό και επαγγελματικό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του οποίου μεταδίδονται».

8. Κατά το άρθρο 1 παρ. 8 του Ν. 3592/2007 «Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος».

9. Κατά το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 4173/2013, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την τοπική ραδιοφωνία κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 1 του Ν. 2328/1995, οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της, διέπονται από τις αρχές της αντικειμενικότητας και πληρότητας της ενημέρωσης, της πολυφωνίας, της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, του σεβασμού της προσωπικότητας, της προστασίας της νεότητας και της παιδικής ηλικίας, της διαφύλαξης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας, της ανάδειξης του ελληνικού πολιτισμού και της γέφυρας με τους πολιτισμούς των άλλων λαών.

10. Το άρθρο 9 παρ. 2 του ΠΔ 77/2003 ορίζει: «Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς, ειδικότερα δεν επιτρέπεται η προσβολή της προσωπικότητας της τιμής και της αξιοπρέπειας τους. Πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά η ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, η επαγγελματική τους δραστηριότητα και το δικαίωμα έκφρασής τους. Η άσκηση κριτικής δεν είναι ασυμβίβαστη με το σεβασμό των δικαιωμάτων των εμφανιζομένων ή αναφερομένων προσώπων».

11. Η ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα του κοινού στην πληροφόρηση θεσπίζεται στις εξής διατάξεις:

α) στο άρθρο 14 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος που ορίζει: «1. Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους. 2. Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέσο απαγορεύονται.

β) στο άρθρο 5^Α του Συντάγματος που ορίζει: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει». Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων».

γ) στο άρθρο 10 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου που κυρώθηκε με το ΝΔ 53/74 (ΕΣΔΑ) που ορίζει, όπως έχει μεταγλωττισθεί στη δημοτική με το ΠΔ 76/2022, ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης καθώς και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς παρέμβαση δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Στη παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η δυνατότητα περιορισμού των ελευθεριών αυτών,

ορίζοντας ότι η άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, καθώς και ότι μπορεί να υπαχθεί σε περιορισμούς ή κυρώσεις, που προβλέπονται από το νόμο και αποτελούν σε κάθε δημοκρατική κοινωνία αναγκαία μέτρα για την προστασία μεταξύ άλλων, της υπόληψης ή των δικαιωμάτων τρίτων.

δ) στο άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2462/1997 (που κυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1996) και ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά, σε έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του.

ε) στο άρθρο 2 παρ. 2 του ΠΔ 77/2003 που ορίζει: «ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας έχει το δικαίωμα, να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης».

12. Η υποχρέωση αντικειμενικής ενημέρωσης του κοινού από τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, στο πλαίσιο της δημόσιας λειτουργίας που επιτελούν, προβλέπεται στις εξής διατάξεις:

α) στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, που αναφέρθηκαν παραπάνω στο στοιχ. 1.

β) στο άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 1866/1989 που ορίζει: «Το ΕΣΡ ασκεί τον άμεσο έλεγχο του Κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως προκειμένου να εξασφαλιστούν η αντικειμενικότητα, η ισότητα των όρων και η ποιότητα των προγραμμάτων σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος».

γ) στο άρθρο 1 παρ. 1 εδ. β του Ν. 2328/1995 που ορίζει: «Οι άδειες χορηγούνται για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία».

13. Η υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, στο πλαίσιο εξασφάλισης της αντικειμενικής ενημέρωσης του κοινού, μετάδοσης αληθών και ακριβών ειδήσεων μετά από προηγούμενο έλεγχο θεσπίζεται στις εξής διατάξεις:

α) στο άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003 που ορίζει: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό».

β) στο άρθρο 5 παρ. 2 ΠΔ 77/2003 που ορίζει: «Ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις διορθώνονται αμέσως στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής».

γ) στο άρθρο 14 παρ. 1 του ΠΔ 77/2003 που ορίζει: Τα δελτία ειδήσεων πρέπει να συντάσσονται με ακρίβεια, αντικειμενικότητα και τη μεγαλύτερη δυνατή πολυμέρεια. Η υποχρέωση αυτή κατισχύει κάθε, έστω και έμμεσης, επιχειρηματικής και οικονομικής εν γένει επιδίωξης του ραδιοφωνικού ή του τηλεοπτικού σταθμού.

δ) στο άρθρο 8 παρ. 1 εδ. α του ΠΔ 77/2003 που ορίζει: «Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί».

14. Το άρθρο 1ε του Ελληνικού Κώδικα Δεοντολογίας του Δημοσιογραφικού Επαγγέλματος ορίζει: «Ο δημοσιογράφος οφείλει να ερευνά προκαταβολικά, με αίσθημα ευθύνης και με επίγνωση των συνεπειών, την ακρίβεια της πληροφορίας ή της είδησης που πρόκειται να μεταδώσει».

Το άρθρο 1 του Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, που υιοθετήθηκε τον Απρίλιο 2019 και εγκρίθηκε από το Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ (28.5.2019) ορίζει: «Πρώτιστο καθήκον του δημοσιογράφου είναι να σέβεται την αλήθεια και το δικαίωμα της κοινής γνώμης να γνωρίζει την αλήθεια».

Το άρθρο 5 του Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας επίσης ορίζει: «Η έννοια της επείγουσας και άμεσης μετάδοσης των πληροφοριών δεν υπερέχει της αναγκαίας επιβεβαίωσης των πηγών και της δυνατότητας να υπάρξει απάντηση».

15. Κατά το άρθρο 14 παρ. 5 εδ α και β του Συντάγματος, καθένας ο οποίος θίγεται από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή έχει δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντίστοιχα υποχρέωση πλήρους και άμεσης επανόρθωσης. Καθένας ο οποίος θίγεται από υβριστικό ή δυσφημιστικό δημοσίευμα ή εκπομπή έχει επίσης, δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση άμεσης δημοσίευσης ή μετάδοσης της απάντησης.

16. Σύμφωνα με το άρθρο 30 του Ν. 4779/20-2-2021 κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, τα έννομα συμφέροντα και ιδίως η προσωπικότητα του οποίου θίγονται από το περιεχόμενο τηλεοπτικού προγράμματος, δικαιούται να ζητήσει επανόρθωση από τον τηλεοπτικό οργανισμό που μετέδωσε το επίμαχο πρόγραμμα μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη μετάδοση ή την αναμετάδοση αυτού (δικαίωμα απάντησης). Δικαίωμα απάντησης έχει και κάθε πολιτικό κόμμα, συνδικαλιστικός, κοινωνικός ή συλλογικός φορέας καθώς και τα στελέχη του όταν οι απόψεις και οι θέσεις τους για ένα ζήτημα που αφορά στις δραστηριότητές τους παραποιούνται ή αποσιωπώνται... (παράγ. 1).

Το αίτημα απάντησης υποβάλλεται στον τηλεοπτικό οργανισμό με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο που αποδεικνύει την παραλαβή του αιτήματος από τον τηλεοπτικό οργανισμό και πρέπει να περιέχει:

- τα πλήρη στοιχεία του θιγομένου
- την ημέρα και την ώρα του επίμαχου προγράμματος
- τους λόγους για τους οποίους η συγκεκριμένη αναφορά υπήρξε βλαπτική
- το προτεινόμενο κείμενο της απάντησης (παράγ. 2).

Το προτεινόμενο κείμενο της απάντησης ή επανόρθωσης πρέπει να μεταδοθεί μέσα σε εύλογο χρόνο σε επόμενη μετάδοση του ιδίου προγράμματος, εφόσον αυτό μεταδίδεται σε τακτή επαναλαμβανόμενη ημέρα και ώρα, διαφορετικά σε αντίστοιχη ώρα μετάδοσης με το προσβλητικό πρόγραμμα (παράγ. 3).

Ο τηλεοπτικός οργανισμός απαντά στο αίτημα του θιγόμενου μέσα σε πέντε (5) ημέρες από τη λήψη του αιτήματος. Επανόρθωση μπορεί να γίνει και χωρίς την τήρηση αυτής της διαδικασίας με πρωτοβουλία του τηλεοπτικού οργανισμού (παράγ. 4).

Αν ο τηλεοπτικός οργανισμός απορρίψει συνολικά ή σε μέρος του το αίτημα, το διαβιβάζει υποχρεωτικά μαζί με την αιτιολογημένη απόφαση του και αντίγραφο του επίμαχου προγράμματος, το αργότερο εντός τριών (3) ημερών στο ΕΣΡ. Το αίτημα για άσκηση του δικαιώματος απάντησης μπορεί να απορριφθεί αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο παρόν, εάν συνεπάγεται αξιόποινη πράξη, εάν μπορεί να στοιχειοθετήσει αστική ευθύνη του τηλεοπτικού οργανισμού ή εάν αντίκειται στα χρηστά ήθη (παράγ. 5).

Το δικαίωμα απάντησης του θιγομένου και η αντίστοιχη υποχρέωση του τηλεοπτικού οργανισμού είναι ανεξάρτητα από την ύπαρξη αστικής ή ποινικής ευθύνης. Σε όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγ. 1 και εφόσον η προσβολή του δικαιώματος μπορεί να αποκατασταθεί με τη διαδικασία του παρόντος, η προηγούμενη υποβολή αίτησης απάντησης και η μη προσήκουσα από τον τηλεοπτικό σταθμό ικανοποίηση της αίτησης αυτής αποτελεί προϋπόθεση για την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων για το γεγονός που προκάλεσε την αίτηση απάντησης (παράγ. 6).

Επισημαίνεται πρόσθετα ότι το ΣτΕ με πάγια νομολογία του έχει κρίνει ότι η μη άσκηση του δικαιώματος επανόρθωσης από τον θιγέντα δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της απόφασης του ΕΣΡ περί επιβολής κυρώσεων για συμπεριφορά, η οποία συνιστά διαπιστωμένη παράβαση επιταγών της δημοσιογραφικής δεοντολογίας

που αφορούν την προστασία της αξιοπρέπειας των προσώπων (ΣτΕ 4157/2015, 4150/2015, 1927/2012, 620/2010).

17. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το ΕΣΡ ελέγχει την τήρηση των όρων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις.

Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) η άσκηση από το ΕΣΡ του άμεσου ελέγχου του Κράτους (δυνάμει του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος), στον οποίο υπάγεται και η ραδιοφωνία και η τηλεόραση, έχει ως στόχο, μεταξύ άλλων και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, όπως ρητά αναφέρει το άρθρο αυτό και άρα και της προσωπικότητας, η προστασία της οποίας απορρέει από τη διάταξη αυτή. Ως προσωπικότητα φυσικού προσώπου νοούνται όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες, οι οποίες απαρτίζουν την ουσία του ανθρώπου, καθώς και το σύνολο των ιδιοτήτων, ικανοτήτων και καταστάσεων, τα οποία, αφενός προκύπτουν από την υπόσταση του ανθρώπου ως έλλογου και συνειδητού όντος και αφετέρου εξατομικεύουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Η προσωπικότητα του ατόμου περιλαμβάνει κάθε τι που συνθέτει ή αποτελεί τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική (τιμή, υπόληψη και αξιοπρέπεια) και την κοινωνική του υπόσταση, από την οποία απορρέουν επιμέρους δικαιώματα για την προστασία συγκεκριμένων εννόμων αγαθών, συνυφασμένων με την προσωπικότητά του. Η τιμή αποτελεί μία από τις εκφάνσεις του δικαιώματος της προσωπικότητας και προστατεύεται ως ηθικό και κοινωνικό αγαθό, δηλαδή ως η αξία που αποδίδεται σε κάθε άνθρωπο από την κοινωνία (υπόληψη). Προσβολή της τιμής αποτελεί η άρνηση ή η αμφισβήτηση της κοινωνικής υπόληψης και αξίας ενός προσώπου.

Τα όρια της ελευθερίας των Μ.Μ.Ε. σταματούν εκεί όπου αρχίζει η απαραβίαστη σφαίρα της προσωπικότητας (τιμής και υπόληψης) της οποίας η καταβάρθρωση μπορεί να δηλώνεται με την ενσυνείδητη έκφραση περιφρόνησης. Η προσβολή της τιμής μπορεί να γίνει με λόγια ή έργα που, κατά την κοινή αντίληψη, περιέχουν είτε αμφισβήτηση της ηθικής και κοινωνικής αξίας του προσώπου, είτε περιφρόνηση γι' αυτό εκ μέρους του δράστη, αλλά και με πράξεις διαταρακτικές της κοινωνικής προσωπικότητας του ανθρώπου, όπως είναι αυτές που περιέχουν ονειδισμό ή αμφισβήτηση της προσωπικής ή επαγγελματικής εντιμότητας του προσώπου, ακόμα κι όταν αυτές απλώς τον καθιστούν ύποπτο ότι μετέρχεται ανέντιμες μεθόδους κατά την ενάσκηση των επαγγελματικών του καθηκόντων ή άλλων εκφάνσεων της

δραστηριότητάς του ή δημιουργούν υποψίες μειωτικές του κύρους, της ηθικής και της εν γένει υπολήψεως αυτού.. (βλ. ΑΠ 2109/1986, ΑΠ 1582/1998, Εφ. Πατ. 789/2002). Για να κριθεί εάν υπάρχει προσβολή της τιμής, η οποία συνιστά και προσβολή της προσωπικότητας του ατόμου, λαμβάνονται υπόψη ορισμένα κριτήρια αξιολόγησης, όπως είναι το είδος της προσβολής, οι συνέπειές της για τον θιγόντα (ποιοτική επίδραση της προσβλητικής ενέργειας), το μέσο με το οποίο πραγματοποιήθηκε η προσβλητική ενέργεια, η αφορμή και τα κίνητρα αυτής κ.λπ. Επίσης, είναι σημαντικό να ερευνηθεί κατά πόσο η διατύπωση δυσμενούς γνώμης μέσω ενός ηλεκτρονικού μέσου ενημέρωσης συμβάλλει στη διαμόρφωση αρνητικής άποψης του τηλεοπτικού κοινού, καθόσον, όπως είναι γνωστό, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο σήμερα, λόγω της επιρροής που ασκούν, διότι όχι μόνο ενημερώνουν αλλά επίσης προτείνουν, με τον τρόπο που παρουσιάζουν μια είδηση, πως αυτή θα εκτιμηθεί (Stoll v. Switzer Pand (c.c), παράγ. 104 (Οδηγός του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ παράγ. 103). Για τη στοιχειοθέτηση προσβολής της προσωπικότητας ενός προσώπου απαιτείται τα στοιχεία που παρουσιάζονται κατά τη μετάδοση της εκπομπής να είναι επαρκή για τον προσδιορισμό της ταυτότητας του προσώπου αυτού.

β) Η ελευθερία έκφρασης του ατόμου (προφορικά, γραπτά και δια του τύπου) θεσπίζεται στο άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος και περιλαμβάνει το δικαίωμα διαμόρφωσης, κατοχής, έκφρασης και διάδοσης, αλλά και λήψης μίας γνώμης και στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος ως έκφραση της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου. Επίσης, προβλέπεται στο άρθρο 10 παρ. 1 της Σύμβασης της Ρώμης περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στο άρθρο 19 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά δικαιώματα. Η ελευθερία της έκφρασης ασκείται και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άρα και από την τηλεόραση. Στην ελευθερία έκφρασης του ατόμου περιλαμβάνεται και το δικαίωμα στην πληροφόρηση που έχει κάθε άτομο, το οποίο ορίζεται ρητά στο άρθρο 5^A του Συντάγματος. Η ελευθερία έκφρασης υπόκειται σε περιορισμούς χάριν προστασίας της υπόληψης ή δικαιωμάτων τρίτων, όπως είναι και το δικαίωμα στην προσωπικότητα. Η έκταση της αξίας σεβασμού της προσωπικότητας του ατόμου καθορίζεται κυρίως από τον ίδιο το φορέα του δικαιώματος, στον οποίο επαφίεται η περιχάραξη της κοινωνικής του παρουσίας. Η εξουσία αυτοπροσδιορισμού (η ελεύθερη επιλογή κάθε ατόμου του βαθμού αποκάλυψης στους τρίτους πτυχών της προσωπικότητάς του και της έκθεσης του ίδιου σε δημοσιότητα) υπόκειται σε περιορισμούς. Ο φορέας του δικαιώματος οφείλει να ανέχεται επεμβάσεις στην προσωπικότητά του, οι οποίες συνδέονται με

τον τρόπο ζωής που ο ίδιος επέλεξε. Αυτό ισχύει γενικά για τα δημόσια πρόσωπα, τα πρόσωπα δηλαδή που, τόσο με τις πράξεις τους, όσο και λόγω του ρόλου τους στα δημόσια δρώμενα, εισέρχονται στη δημόσια σφαίρα και ειδικά για τα πρόσωπα που ασκούν δημόσιο λειτούργημα ή συμμετέχουν στην πολιτική ζωή, όπως οι πολιτικοί. Τα όρια της επιτρεπόμενης κριτικής που ασκείται σε έναν πολιτικό - δημόσιο πρόσωπο είναι ευρύτερα απ' ό,τι τα αντίστοιχα όρια των απλών πολιτών (πρβλ ΕΔΔΑ 17446/2007 (Smolozz v. Poland), ΕΔΔΑ 21279/2002 και 36448/2002 (Lindon, Otchakovsky – Laurens and July v. France), ΕΔΔΑ 15601/2002 (Kulis v. Poland) γι' αυτό και τα πρόσωπα αυτά οφείλουν να δείχνουν μεγαλύτερη ανοχή στην κριτική που τους ασκείται (ΕΔΔΑ 9815/1982 (Lingens v. Austria). Η ιδιότητα του πολιτικού δικαιολογεί την άσκηση ακόμα και δριμείας κριτικής αρκεί αυτή να μη συνιστά προσωπική επίθεση. Έχει υποστηριχθεί από τη νομολογία ότι είναι επιτρεπτή η χρήση καυστικής γλώσσας, η άσκηση αυστηρής κριτικής και η διατύπωση δυσμενών κρίσεων όταν η παρουσίαση των πληροφοριών γίνεται χωρίς ουσιαστική παραμόρφωση της είδησης, αλλά από δικαιολογημένο συμφέρον, για την ενημέρωση του κοινού, όταν οι πληροφορίες ανταποκρίνονται στην αλήθεια και η μετάδοσή τους γίνεται στο πλαίσιο δριμύως δημοσιογραφικού ύφους και όχι με εξυβριστικό τρόπο, χωρίς να κινήθηκε ο δημοσιογράφος από εμπάθεια και χωρίς σκοπό μείωσης της τιμής και της υπόληψης του συγκεκριμένου προσώπου, στο οποίο γίνεται αναφορά (πρβλ ΑΠ 597/2003, Εφετ. Δωδ. 98/2002, Εφ. Πατρ. 889/1999).

γ) Το συμφέρον του κοινού για πληροφόρηση μέσω του τύπου και της ραδιοτηλεόρασης αποτελεί δικαιολογημένο συμφέρον. Η ύπαρξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος – συμφέροντος αποτελεί λόγο άρσης του άδικου χαρακτήρα των προσβολών της τιμής ή της υπόληψης, σύμφωνα και με το άρθρο 367 ΠΚ (όπως ίσχυε πριν την κατάργησή του με τον Ν. 5090/2024).

Γίνεται δεκτό ότι δικαιολογημένο είναι το συμφέρον που δεν έρχεται σε αντίθεση με το δίκαιο και τα χρηστά ήθη. Το συμφέρον του κοινού για πληροφόρηση, όμως, δεν συνιστά απόλυτο δικαιολογητικό λόγο επέμβασης στην προσωπικότητα, αλλά η επίκλησή του από τον δράστη οδηγεί σε στάθμιση συμφερόντων, σε στάθμιση δηλαδή μεταξύ της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας της έκφρασης μέσω του τύπου και των λοιπών ΜΜΕ και του δικαιώματος της προσωπικότητας του προσώπου. Τονίζεται, εξάλλου, ότι και το δεύτερο άρθρο παρ. 2 του ΠΔ 77/2003 προβλέπει την εφαρμογή της αρχής της στάθμισης κατά περίπτωση του τυχόν διακυβευμένου δημοσίου συμφέροντος κατά τη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών

εκπομπών. Καθοριστικό ρόλο παίζει το κατά πόσον και σε ποια έκταση μια πληροφορία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση της αποστολής των ΜΜΕ, η οποία πραγματοποιείται με τη συλλογή και διάδοση πληροφοριών και ειδήσεων και συνίσταται στην πληροφόρηση του κοινού, ενώ επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η σοβαρότητα της έρευνας και η σκοπιμότητα της δημοσιότητας των πληροφοριών. Όριο, συνεπώς, συνιστά η τήρηση από τον ραδιοτηλεοπτικό σταθμό των θεμιτών ορίων, ώστε οι κρίσεις των φορέων των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών για συγκεκριμένα πρόσωπα να μην καταλήγουν σε καταφρόνηση και προσβολή της τιμής και της υπόληψής τους, αλλά να γίνονται μόνο στο πλαίσιο ενημέρωσης του κοινού και εφόσον είναι απαραίτητες και αποτελούν το επιβαλλόμενο και αναγκαίο μέτρο για την απόδοση αφενός της αλήθειας και αφετέρου του καθήκοντος ενημέρωσης του κοινού από το δημοσιογράφο.

Έτσι έχει κριθεί από την εθνική νομολογία ότι ο άδικος χαρακτήρας του δημοσιεύματος ως προς τις εξυβριστικές ή δυσφημιστικές εκφράσεις που περιέχει δεν αίρεται λόγω δικαιολογημένου ενδιαφέροντος, όταν το δημοσίευμα υπερβαίνει το αντικειμενικώς αναγκαίο μέτρο προς ικανοποίηση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος για την ενημέρωση του κοινού, με βάση αληθινά – και όχι ψευδή ή παραπλανητικά – γεγονότα, ως προς το περιεχόμενο ή και το χρόνο δημοσίευσής του κειμένου του δημοσιογράφου. Οφείλει, συνεπώς, ο δημοσιογράφος να εξακριβώσει πριν από τη δημοσίευση την αλήθεια των δυσφημιστικών γεγονότων, χωρίς να μπορεί να θεωρηθεί, σε αντίθετη περίπτωση, ότι η παράδοση σε δημόσια ανυποληψία του δυσφημούμενου προσώπου τελεί σε αναλογία με την κοινωνική αποστολή του τύπου για ενημέρωση του κοινού ή ότι αποτελεί αυτή το επιβεβλημένο μέσο άσκησης του έργου της ενημέρωσης (πρβλ. ΑΠ 1904/2008, 576/2006, ΑΠ 1256/2003 Τ.Ν.Π. Νόμος).

Από τα παραπάνω προκύπτει, συνεπώς, ότι η ελευθερία έκφρασης που αναγνωρίζεται στα ΜΜΕ και άρα και στους ραδιοφωνικούς σταθμούς έχει ως στόχο την εξασφάλιση της ορθής πληροφόρησης και ενημέρωσης του κοινού, υπόκειται όμως σε περιορισμούς, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο σεβασμός της προσωπικότητας των προσώπων που αναφέρονται ή συμμετέχουν στο πρόγραμμα του σταθμού. Είναι θεμιτή η αναφορά στοιχείων και πληροφοριών σχετικών με ένα ζήτημα που ενδιαφέρει την κοινή γνώμη, αρκεί η παρουσίαση και η διάδοση των στοιχείων, γεγονότων και σχολίων να μην καταλήγουν σε προσβολή του αναφερομένου προσώπου. Το όριο αυτό καθορίζεται από τον τρόπο και το είδος των

στοιχείων και πληροφοριών που παρουσιάζονται, από τη συχνότητα, την επαναληπτικότητα, τη διάρκεια της μετάδοσής τους και το σκοπό στον οποίο τελικά αποσκοπεί η διάδοσή τους (στην ενημέρωση της κοινής γνώμης ή στην αύξηση της θεαματικότητας ή στην πρόκληση σκανδάλου) και μετά από στάθμιση των συγκρουόμενων συμφερόντων (της ενημέρωσης του κοινού και της προστασίας και του σεβασμού της προσωπικότητας του προσώπου).

Η κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει και την ελευθερία άσκησης δια του τύπου κριτικής – και μάλιστα οξείας – των δημοσίων προσώπων (περιλαμβανομένων και των προσώπων που ασκούν δημόσια καθήκοντα), οι ενέργειες των οποίων υπόκεινται, σε μια δημοκρατική κοινωνία, στον έλεγχο όχι μόνο των δημοσιογράφων αλλά και του συνόλου των πολιτών, ιδίως όταν αφορούν σε ζητήματα δημοσίου ενδιαφέροντος. Και ναι μεν τα πρόσωπα αυτά οφείλουν να επιδεικνύουν μεγαλύτερη ανεκτικότητα, δικαιούνται όμως, όπως και κάθε άλλος, να απολαμβάνουν του σεβασμού της προσωπικότητας και του ιδιωτικού τους βίου, κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Συντάγματος και 8 της ΕΣΔΑ. Επιβάλλεται, ως εκ τούτου, η στάθμιση της ανάγκης της προστασίας των συμφερόντων του δημοσίου προσώπου, με το συμφέρον της ύπαρξης ενός ελεύθερου διαλόγου για ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, στάθμιση, η οποία, όσον αφορά ειδικώς τις ενημερωτικές εκπομπές στη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, προβλέπεται ρητώς, κατά τα προαναφερθέντα, στο άρθρο 2 του ΠΔ 77/2003 (ΣτΕ 825/2017).

Γίνεται δεκτό ότι πρόσωπα που συνδέονται με τη λειτουργία των ΜΜΕ, δηλαδή και οι δημοσιογράφοι, μπορούν να δημοσιεύουν ειδήσεις και γεγονότα και να προχωρήσουν σε ανακοινώσεις σχετικά με πράξεις και συμπεριφορές φυσικών ή νομικών προσώπων που ενδιαφέρουν το κοινωνικό σύνολο, ακόμα και αν ασκούν οξεία κριτική και χρησιμοποιούν δυσμενείς χαρακτηρισμούς (Καράκωστας 243-244, Εφ. Δωδ. 98/2002, Αρμ. 2003, 187) όμως η άσκηση κριτικής και η χρήση χαρακτηρισμών δεν πρέπει να καταλήγει σε προσωπική επίθεση κατά συγκεκριμένου προσώπου και καταφρόνησή του. Τονίζεται, επιπλέον, ότι γίνεται δεκτό από τη θεωρία ότι τα όρια της ελευθερίας των ΜΜΕ σταματούν εκεί όπου π.χ. η κριτική αποσκοπεί στην καταβράθρωση της τιμής ή στην ενσυνείδητη έκφραση περιφρόνησης (Καράκωστας, Το δίκαιο των ΜΜΕ, 235, απόφ. 597/2003, Ποιν. Λογ. 2003, 613).

Τονίζεται πρόσθετα ότι γίνεται δεκτό από το ΕΔΔΑ ότι ένας βαθμός υπερβολής ή ακόμα και πρόκλησης επιτρέπεται στο τύπο και τους δημοσιογράφους, οι οποίοι

έχουν ως στόχο τον σχολιασμό ζητημάτων δημοσίου ενδιαφέροντος (ΕΔΔΑ 15601/2002, Kulis v. Poland, ΕΔΔΑ 17446/2007, Smolotz v. Poland και ΕΔΔΑ Prager et Oberschlick v. Austria 26.4.1995, Βογιατζής, ό.π., σ. 314).

Επίσης, έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ ότι η χρήση σαρκασμού και ειρωνείας είναι απόλυτα συμβατή με την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης ενός δημοσιογράφου (ΕΔΔΑ 15601/2002, Kulis v. Poland και ΕΔΔΑ 17446/2007, Smolotz v. Poland βλ. σημείωση Μαργαρίτη στην υπ' αριθμ. ΑΠ 551/2014, Νο Β 2014, σ. 1860) ενώ μια αξιολογική κρίση μπορεί να θεωρηθεί υπερβολική όταν δεν υπάρχουν συγκεκριμένα γεγονότα, πραγματικά περιστατικά για να την στηρίξουν (ΕΔΔΑ 15601/2002, Kulis v. Poland).

δ) Οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί κατά την μετάδοση των εκπομπών τους οφείλουν να διασφαλίζουν την παροχή στο κοινό υψηλού επιπέδου τηλεοπτικές υπηρεσίες που συμβάλλουν μεταξύ άλλων και στην έγκυρη ενημέρωση του κοινού. Η πλήρωση της κοινωνικής αποστολής της ραδιοτηλεόρασης που συνίσταται στην αξιοποίηση της δημόσιας λειτουργίας της προς όφελος της πληροφόρησης του κοινού πραγματώνεται από την τήρηση της αντικειμενικότητας. Η τήρηση της αντικειμενικότητας προϋποθέτει την αντιστοιχία των μεταδιδόμενων γεγονότων με την πραγματικότητα και επιβάλλει τη μετάδοση της είδησης με πληρότητα και ακρίβεια.

Οι κανόνες που διατυπώνονται στα άρθρα 5 και 8 παρ. 1 του ΠΔ 77/2003, διέπουν κάθε μετάδοση ειδήσεως σχετικά με την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας ή της διεθνούς κοινότητας, ανεξαρτήτως του χαρακτήρα της εκπομπής, στο πλαίσιο της οποίας μεταδίδεται (ΣτΕ 970 και 971/2011). Οι κανόνες δημοσιογραφικής δεοντολογίας του άρθρου 5 παρ. 1 δεν αφορούν μόνο τη μετάδοση αμιγώς πληροφοριών και ειδήσεων, αλλά και την εν γένει παρουσίαση θεμάτων της επικαιρότητας, καθώς και τον συνυφασμένο με αυτή, κριτικό και εν γένει αξιολογικό σχολιασμό τους (ΣτΕ 1731/2017). Η μετάδοση εκπομπών, των οποίων το περιεχόμενο παραβιάζει τους κανόνες του κώδικα δεοντολογίας, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της πληροφόρησης κατά την άσκησή του μέσω των τηλεοπτικών σταθμών (ΣτΕ 1731/2017, 2918/2014, 3311/2013): Η εξασφάλιση της αλήθειας και της ακρίβειας της μετάδοσης μιας είδησης επιβάλλει τον προγενέστερο έλεγχο των πληροφοριών και των ειδήσεων, ώστε αυτές να μεταδίδονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης (ΣτΕ 4418/2014, 4406/2013, 1351/2013) και να αποφεύγεται η πρόκληση σύγχυσης στο κοινό και η δημιουργία εσφαλμένης εντύπωσης για συγκεκριμένα πρόσωπα, γεγονότα

ή θέματα, η οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Συνεπώς, αποτελεί καθήκον του σταθμού και των προστηθέντων του, να επιδείξει την απαιτούμενη επιμέλεια.

Έχει κριθεί από το ΣτΕ ότι η έκφραση επιφυλάξεων για την αλήθεια μίας πληροφορίας από τους δημοσιογράφους που συμμετείχαν σε δελτίο ειδήσεων δεν αναιρεί τη μη παρουσίαση του γεγονότος με τη δέουσα προσοχή και αίσθημα ευθύνης ούτε την παράλειψη ελέγχου πριν τη μετάδοσή του, διότι όταν μία πληροφορία είναι έωλη δεν ενδείκνυται να παρουσιάζεται σε δελτίο ειδήσεων (ΣτΕ 4406/2013), καθώς και ότι η αναφορά κατά τη μετάδοση δελτίου ειδήσεων σε περιστατικό μη ανταποκρινόμενο στην πραγματικότητα, συνιστά μετάδοση ανακριβούς πληροφορίας, χωρίς την προσήκουσα προσοχή και αίσθημα ευθύνης (ΣτΕ 657/2018, 2903/2016). Η μετάδοση ανακριβών γεγονότων δημιουργεί εσφαλμένη εντύπωση για τη μεταξύ τους σύνδεση την οποία μπορεί να επιτείνει τόσο ο υπότιτλος που συνοδεύει την παρουσίαση του θέματος, όσο και ο σχολιασμός του θέματος (ΣτΕ 2310/2014). Μια πληροφορία όταν παρουσιάζεται πρέπει να διασταυρώνεται με υπαρκτό υπόβαθρο που να περιέχει επαρκή ένδειξη για τα όσα μεταδόθηκαν (πρβλ. ΣτΕ 626/2016). Τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις συναφείς με την ελευθερία της έκφρασης απαιτούν ιδιαίτερα λεπτομερή έλεγχο ως προς το αν υπάρχει επαρκής «πραγματική βάση» για τόσο σοβαρούς ισχυρισμούς (ΕΔΔΑ, *Rungainis v. Latvia*, 14.9.2018, παρ. 59), ενώ η υπεύθυνη δημοσιογραφία συνεπάγεται ότι οι δημοσιογράφοι ελέγχουν τις πληροφορίες που παρουσιάζουν στο κοινό σε μία λογική έκταση (ΕΔΔΑ, *Kacki v. Poland*, 4.10.2017, παρ. 52). Σε περίπτωση διατήρησης επιφυλάξεων ως προς την ακρίβεια μεταδοθείσας είδησης οι συντελεστές της εκπομπής οφείλουν να μην προβούν σε οποιαδήποτε ανακοίνωση μέχρι να διασταυρώσουν και να επιβεβαιώσουν τις σχετικές πληροφορίες (ΣτΕ 626/2016). Η προστασία που το άρθρο 10 παρέχει στους δημοσιογράφους σε σχέση με την παρουσίαση των θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος τελεί υπό την επιφύλαξη ότι ενεργούν με καλή πίστη και επί ακριβούς πραγματικής βάσης και παρέχουν «αξιόπιστες και ακριβείς» πληροφορίες σύμφωνα με τη δημοσιογραφική δεοντολογία (Guide to article 10 of the Convention – Freedom of expression, σ. 54, *Axel Springer AG v. Germany*, παρ. 93, *Tromso and Stensaas v. Norway*, παρ. 65, *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark*, *Fressoz and Roire v. France*, παρ. 54, *Stoll*, παρ. 103). Παρόλα αυτά, το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει το κριτήριο της καλής πίστης, ώστε να δώσει στον τύπο ένα περιθώριο λάθους (*breathing space for error*), καθώς εάν πρόκειται για θέμα δημοσίου ενδιαφέροντος και ο δημοσιογράφος έκανε

εύλογες προσπάθειες για την εξακρίβωση της αλήθειας, δεν ευθύνεται ακόμη και αν αποδεικνύονται αναληθή (Macovei M., 2003, Freedom of Expression, A Guide to the Implementation of Article 10 of the European Convention on Human Rights, Human Rights handbooks, No2 σ. 10, Council of Europe). Κατά την αναζήτηση του βαθμού της επιμέλειας, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν και τα μέσα που διαθέτει ο δημοσιογράφος προς αναζήτηση της αλήθειας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η παράλειψη έγκαιρης ενημερώσεως δύναται να αφαιρέσει από την είδηση κάθε αξία και ενδιαφέρον (ΕΔΔΑ, Aguilina and others v. Malta). Όμως, η έννοια της επείγουσας και άμεσης μετάδοσης των πληροφοριών δεν υπερέχει της αναγκαίας επιβεβαίωσης των πηγών και της δυνατότητας να υπάρξει απάντηση (Παγκόσμιος Χάρτης Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, προοίμιο 5, Βρυξέλλες, Απρίλιος 2019, ΠΠΑΘ 2237/2015).

Η σημασία της ακριβούς μετάδοσης γεγονότων έγκειται επίσης στο ότι τα μέσα όχι μόνο πληροφορούν, αλλά μπορούν επίσης να προτείνουν στο κοινό, μέσω του τρόπου παρουσίασης των πληροφοριών, πως θα εκτιμηθούν αυτές (Guide to article 10 of the Convention – Freedom of expression, σ. 54).

Πληροφορία είναι κάθε αντικείμενο γνώσεως (Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο – Ατομικά Δικαιώματα, 2012, σ. 448). Η πληροφορία διακρίνεται από τη γνώμη και την ιδέα κατά το ότι αυτή είναι επιδεκτική αποδείξεως της ακρίβειάς της (Ι. Σαρμάς, Η ελευθερία εκφράσεως σε: Η δίκαιη ισορροπία, 2018, σ. 215). Η ελευθερία της πληροφορίας όμως, δεν περιλαμβάνει την ελευθερία διαδόσεως ψευδών ειδήσεων (Π. Δαγτόγλου, Περιεχόμενο σε Συνταγματικό Δίκαιο – Ατομικά Δικαιώματα, 2012, σ. 444. Βλ. σχετικά και Π. Φλώρου, «Ελευθερία της έκφρασης και fake news με έμφαση στη ομολογία του ΕΔΔΑ», 2021, σ. 11). Φήμες σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να παρουσιάζονται σαν γεγονότα (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σ. 58).

Μία εκ των υποχρεώσεων του τύπου είναι το καθήκον αλήθειας που πηγάζει από τη δημόσια αποστολή του και συνίσταται στην υποχρέωση ελέγχου της αλήθειας των πληροφοριών και των ειδήσεων πριν από τη δημοσίευσή τους. Στα πλαίσια αυτά, ο τύπος οφείλει: α) να απέχει από διαστρεβλώσεις και παραποιήσεις και να μην παρουσιάζει ως γεγονότα φήμες και υποθέσεις, β) να εξαντλεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, προκειμένου να ελέγξει την αλήθεια και την προέλευση των ειδήσεων (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σ. 58), γ) να διασταυρώνει τις πληροφορίες που λαμβάνει από μη επίσημες πηγές (ΕΔΔΑ Rymyanna Ivanova, παρ. 64-65), δ) να μην παρουσιάζει μονομερώς τις ειδήσεις (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σ. 58). Η μη

τήρηση αυτών των συναλλακτικών υποχρεώσεων αποκλείει στην περίπτωση της μεταδόσεως αναληθούς ειδήσεως την ύπαρξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του δημοσιογράφου, προς ενημέρωση του κοινού (πρβλ. ΑΠ 471/2013, ΑΠ 271/2012, ΠΠΑθ 2237/2015, βλ. και Ι. Καρακώστα, Χ.Βρεττού, Ελευθερία του τύπου και προστασία προσωπικών δεδομένων, Νο Β 2011, σ. 3). Ειδήσεις που ουδόλως ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα δεν εξυπηρετούν την ανάγκη του κοινού για πληροφόρηση, αλλά τουναντίον επιφέρουν αποπροσανατολισμό του από την πραγματικότητα (ΠΠΑθ 2237/2015).

Η ανακρίβεια στην παρουσίαση της ειδήσεως είναι δυνατόν να συνίσταται στην μη πληρότητα υπό την έννοια ότι παραλείπονται ουσιώδη στοιχεία και αποδίδεται παραποιημένη η εικόνα της πραγματικότητας. Ως παράβαση καθήκοντος αληθείας θεωρείται και η μονομερής παρουσίασή της. Στο πλαίσιο τήρησης από τους σταθμούς της συνταγματικής επιταγής της αντικειμενικής μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων, οι σταθμοί οφείλουν να παρουσιάζουν ολοκληρωμένα και με πληρότητα τις μεταδιδόμενες πληροφορίες και ειδήσεις, προβάλλοντας και την άποψη του προσώπου στο οποίο αφορά η είδηση, ώστε το κοινό να διαμορφώνει πλήρη άποψη του προσώπου στο οποίο αφορά η είδηση, που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, Αποφασιστικό κριτήριο για την ακρίβεια μιας ειδήσεως δεν είναι η υποκειμενική γνώμη του δημοσιογράφου, αλλά η αντικειμενική εντύπωση του μέσου αμερόληπτου αναγνώστη (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σ. 58, Ε. Κουράκου, 14 παρ. 2 – 9, Ελευθερία του τύπου και διατάξεις περί ΜΜΕ σε Φ. Σπυρόπουλος/ Ξ. Κοντιάδης/ Χ. Ανθόπουλος/ Γ. Γεραπετρίτης, Σύνταγμα, 2017, σ. 349-350).

Στην προκειμένη περίπτωση, ο καταγγέλλων Γρηγόριος - Αλέξανδρος Δημητριάδης στην από 10.11.2023 εξώδικη διαμαρτυρία – πρόσκληση – δήλωσή του προς την εγκαλούμενη δημοτική επιχείρηση ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», την οποία κοινοποίησε την 10.11.2023 και προς το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΑΠ ΕΣΡ 5780/10.11.2023), αναφέρει, μεταξύ των άλλων, και τα εξής: «Γνωρίζετε πολύ καλά, ότι σύμφωνα με τα πορίσματα της μόνης αρμόδιας αρχής, ήτοι της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (βλ. δελτίο τύπου με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955 της 20.7.2023, με τίτλο «Ενέργειες της Αρχής σε σχέση με δραστηριότητες εγκατάστασης και χρήσης κατασκοπευτικού λογισμικού στην Ελλάδα»): «Τα μηνύματα SMS έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (Web to SMS) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά

τα μηνύματα SMS διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό λογισμικό». Επίσης, στην εξώδικη αυτή διαμαρτυρία σημειώνει ότι: «Επομένως, αρνούμαι και αποκρούω οποιονδήποτε ισχυρισμό που αποσκοπεί να θεμελιώσει δήθεν δική μου σχέση με λογισμικά υποκλοπών και δήθεν αποστολή από εμένα «μολυσμένων» μηνυμάτων που φέρουν τέτοιου είδους λογισμικά... Ωστόσο, προχωρήσατε στη διάδοση των ακόλουθων αναληθών και αναπόδεικτων για μένα, προσβλητικών ισχυρισμών, υιοθετώντας και αναπαράγοντας σε ευρύ κύκλο ακροατών συκοφαντικούς ισχυρισμούς άλλων μέσων. Ειδικότερα: Α. Στις 3.11.2023, κατά το δελτίο ειδήσεων του σταθμού 984 και ώρα 17:00, η δεύτερη από εσάς (Καλλιόπη Λιβανού – δημοσιογράφος του ραδιοφωνικού σταθμού) προέβη στους ακόλουθους παραπλανητικούς και συκοφαντικούς ισχυρισμούς εις βάρος μου: *«Έντονες αντιδράσεις σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ προκαλεί έρευνα των Reporters United, ΕΦΣΥΝ, Spiegel, Media Part και Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών στην οποία καταγράφεται ότι τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε SMS που φέρονται να έχουν φύγει από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, τότε διευθυντή του Γραφείου του Πρωθυπουργού»*.

Β. Την ίδια ημέρα στις 3.11.2023, κατά το δελτίο ειδήσεων του σταθμού 984 και ώρα 18:00, η τρίτη από εσάς (Ζέτα Καρφίδου - δημοσιογράφος του ραδιοφωνικού σταθμού) προέβη στους ακόλουθους παραπλανητικούς και συκοφαντικούς ισχυρισμούς εις βάρος μου: *«Να πέσει άπλετο φως σε αυτήν την υπόθεση που υπονομεύει τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τους θεσμούς τονίζουν πηγές της Χαριλάου Τρικούπη με αφορμή δημοσίευμα της ΕΦΣΥΝ σύμφωνα με το οποίο τα πρώτα 11 πρόσωπα που παγιδεύτηκαν από το Predator δέχτηκαν μήνυμα παγίδευσης από τον αριθμό του κινητού του Γρηγόρη Δημητριάδη που ήταν διευθυντής στο πρωθυπουργικό γραφείο»*.

Γ. Επίσης την ίδια ημέρα, στις 3.11.2023 κατά το δελτίο ειδήσεων του σταθμού 984 και ώρα 20:10, η δεύτερη από εσάς (Καλλιόπη Λιβανού – δημοσιογράφος του ραδιοφωνικού σταθμού) προέβη στους ακόλουθους παραπλανητικούς και συκοφαντικούς ισχυρισμούς εις βάρος μου: *«της ΕΦΣΥΝ, του γερμανικού Spiegel, του γαλλικού Media Part και της επίσης γαλλικής Le Soir*

σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών. Τι συμπέρασμα εξάγεται; Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα; Ότι τα 11 πρώτα μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms που φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ήταν ο τότε διευθυντής του Γραφείου του Πρωθυπουργού».

Στη συνέχεια ο καταγγέλλων υποστηρίζει ότι οι παραπάνω μεταδοθείσες φράσεις (σε σχέση με τα 11 πρώτα μολυσμένα με Predator links, που κατά τους ισχυρισμούς τους φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό του αριθμό) είναι παραπλανητικές, αφενός διότι δημιουργούν την εντύπωση ότι εκκρεμεί κάποια φήμη ή κατηγορία εις βάρος του ως αποστολέα των εν λόγω μηνυμάτων, αφετέρου (και κυρίως διότι) δεν γίνεται καμία αναφορά στο γεγονός αυτό ότι τα μηνύματα αυτά, όπως βεβαιώνει η ΑΠΔΠΧ, δεν έχουν αποσταλεί από αυτόν αλλά από τρίτους, οι οποίοι χρησιμοποίησαν τον αριθμό του με τη μέθοδο spoofing για να τον εμφανίσουν, μέσω μηνυμάτων sms, που απέστειλαν σε αποδέκτες μέσω πλατφόρμας, ως αποστολέα, ώστε να παραπλανήσουν τον αποδέκτη του μηνύματος ότι δήθεν τους απευθυνόταν αυτός (καταγγέλλων). Επίσης αναφέρει ότι ενδεικτικό του σκοπού των (δημοτικής επιχείρησης και προστηθέντων από αυτή δημοσιογράφων) να διαδώσουν εις βάρος του τους παραπάνω εν γνώσει τους, αναληθείς, αναπόδεικτους, παραπλανητικούς και μη ανταποκρινόμενους στην πραγματικότητα συκοφαντικούς ισχυρισμούς, οι οποίοι προσβάλλουν την προσωπικότητα, την τιμή και την υπόληψή του ήταν η παράλειψή τους να μην κάνουν καμία απολύτως αναφορά στα πορίσματα που διατυπώθηκαν στο Δελτίο Τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και να μη φροντίσουν να επικοινωνήσουν προηγουμένως (πριν τη μετάδοση των δελτίων ειδήσεων) μαζί του για να τους εκθέσει τις απόψεις του για το θέμα, όπως επιβαλλόταν από τις συναλλακτικές υποχρεώσεις των δημοσιογράφων.

Τέλος, με την ως άνω εξώδικη διαμαρτυρία – πρόσκληση και δήλωσή του ζητά από τη δημοτική επιχείρηση με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» με τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM» Νομού Αττικής, να αποκαταστήσει την εις βάρος του προσβολή της προσωπικότητας, τιμής και υπόληψής του λόγω των προσβλητικών και συκοφαντικών ισχυρισμών και της διάδοσης ψευδών ειδήσεων, με αναπαραγωγή της εξώδικης διαμαρτυρίας του, σε τρία δελτία ειδήσεων του ραδιοφωνικού σταθμού και κατά τις αντίστοιχες ώρες, συνοδευόμενη από

αποκαταστατικό της προσβολής του κείμενο (άρθρο 30 παρ. 1-3 του Ν. 4779/2021), το οποίο ζητά να αναγνωσθεί από τον ραδιοφωνικό σταθμό.

Στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, κοινοποιήθηκε στις 20.11.2023 (ΑΠ ΕΣΡ 5941/20.11.2023), η από 15.11.2023 εξώδικη απάντηση – άρνηση – δήλωση της δημοτικής επιχείρησης ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» με τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», στρεφόμενη κατά του Γρηγορίου-Αλέξανδρου Δημητριάδη.

Στην εξώδικη απάντηση της δημοτικής επιχείρησης, ιδιοκτήτριας του ραδιοφωνικού σταθμού «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM» αναφέρεται πως ο καταγγέλλων, υπό την ιδιότητά του ως Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού, αποτελούσε δημόσιο πρόσωπο που ασκούσε δημόσιο λειτούργημα και άρα η συμπεριφορά του ενδιαφέρει το κοινωνικό σύνολο, πως το θέμα των υποκλοπών των συνομιλιών δημοσίων προσώπων και γενικότερα προσώπων με επιρροή σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων, που συνδέεται με τη χρήση του λογισμικού «Predator» αποτελεί αναμφίβολα θέμα γενικότερου ενδιαφέροντος, οπότε κάθε πληροφορία που σχετίζεται με το θέμα αυτό είναι αναγκαίο να βλέπει το φως της δημοσιότητας προκειμένου να διαφωτίζεται η κοινή γνώμη. Ότι οι δημοσιογράφοι που συνέταξαν τα επίμαχα δελτία ειδήσεων δεν απέκτησαν τις συγκεκριμένες πληροφορίες με παράνομα μέσα. Αντίθετα χρησιμοποίησαν γνωστές και δημοσιευμένες ήδη πηγές, οι οποίες αναφέρονται στα δελτία σε πλήρη συμφωνία με τις πληροφορίες και δεν αποτελούν αντικείμενο πρωτογενούς έρευνας και διαπιστώσεων του σταθμού τους. Ότι κάθε ενημερωτικός ραδιοφωνικός σταθμός μεταδίδει ειδήσεις επικαιρότητας. Στην επικαιρότητα της 3^{ης} Νοεμβρίου 2023 βρίσκονταν τα ρεπορτάζ των ΜΜΕ που αναφέρθηκαν και οι σχετικές ανακοινώσεις των κομμάτων. Τα πορίσματα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ήταν στην επικαιρότητα στις 20 Ιουλίου 2023 και ο σταθμός τους τα είχε μεταδώσει τότε. Δεν είναι τεχνικά εφικτό, αλλά ούτε και θεμιτό, με κάθε μετάδοση θέματος επικαιρότητας να συσχετίζονται όλα τα συναφή θέματα του παρελθόντος, καθώς κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε υποβάθμιση μέχρι εξαφάνιση του εκάστοτε επίκαιρου θέματος, δια της συγχύσεώς του με ομοειδή παλαιότερα. Άλλωστε η είδηση, όπως μεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό με τις επιφυλάξεις που προαναφέρθηκαν δεν έρχεται καν σε αντίθεση με τα πορίσματα της ΑΠΔΠΧ. Διότι το δελτίο τύπου της ΑΠΔΠΧ της 20.7.2023 ανέφερε ότι τα στοιχεία του αποστολέα των «μολυσμένων» sms υπήρξαν τροποποιημένα και δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα. Και ότι η είδηση που μετέδωσε ο σταθμός

τους στις 3.11.2023 ήταν ότι υπάρχουν δημοσιεύματα, σύμφωνα με τα οποία τα «μολυσμένα» sms φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό αριθμό του καταγγέλλοντος χωρίς η είδηση να τον αναφέρει ως αποστολέα αυτών. Επίσης, η δημοτική επιχείρηση υποστηρίζει στην εξώδικη απάντησή της, ότι η διερεύνηση του θέματος είναι ακόμα σε εξέλιξη, πως οι επίμαχες ειδήσεις, με τον τρόπο που μεταδόθηκαν δεν προσέβαλαν την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος, δεν δημιούργησαν την εντύπωση ότι εκκρεμεί κατηγορία σε βάρος του με την αναμετάδοση επωνύμων δημοσιογραφικών ερευνών και ειδήσεων από αναγνωρισμένα πρακτορεία ειδήσεων, καθώς και σχολίων πολιτικών κομμάτων επί των ερευνών και των ειδήσεων αυτών. Ακόμα υποστηρίζει πως υπήρξε αποστασιοποίηση των δημοσιογράφων του ραδιοφωνικού της σταθμού από οποιαδήποτε τοποθέτηση υπέρ ή κατά της γνησιότητας της είδησης, ώστε να αποκλείεται το ενδεχόμενο «υιοθέτησής» της.

Τέλος η ως άνω δημοτική επιχείρηση αρνείται ότι μετέδωσε ψευδή γεγονότα, εμμένει στην ορθότητα και εγκυρότητα των δελτίων ειδήσεων που μεταδόθηκαν από τον ραδιοφωνικό της σταθμό, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε πρόθεση να προσβάλλει την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος και κατέληξε ότι απορρίπτει το αίτημα αναπαραγωγής της εξώδικης δήλωσης του καταγγέλλοντος (που συνοδεύεται από το κείμενο αποκατάστασης) σε τρία δελτία ειδήσεων του ραδιοφωνικού της σταθμού.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και δημοσιεύματα εγχωρίων και ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης, τα οποία έχουν αναρτηθεί στις ιστοσελίδες των μέσων αυτών ενημέρωσης, την ακρόαση από την Ολομέλεια της ροής προγράμματος των τριών επίμαχων δελτίων ειδήσεων, εκ των οποίων το τρίτο κατά σειρά αποτελεί ειδησεογραφική εκπομπή με τίτλο «Μικρό Μαγκαζίνο», που μεταδόθηκαν από τον ραδιοφωνικό σταθμό «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM» Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της δημοτικής επιχείρησης με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» με τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης και τις διευκρινίσεις του καταγγέλλοντος, προκύπτουν τα εξής:

Ο καταγγέλλων Γρηγόρης – Αλέξανδρος Δημητριάδης είναι δικηγόρος και μετά τις εκλογές του Ιουνίου του έτους 2019, ορίστηκε Γενικός Γραμματέας του Πρωθυπουργού (Υ7/2019 ΦΕΚ ΥΟΔΔ 435/11.7.2019). Στη συνέχεια, με την αριθμ. 344 (ΦΕΚ Β 2659/18.6.2021) απόφαση του Πρωθυπουργού του δόθηκε εξουσιοδότηση να υπογράψει «Με εντολή Πρωθυπουργού» έγγραφα, πράξεις και αποφάσεις που αφορούν μεταξύ των άλλων διαδικαστικά θέματα του Συντονιστικού Συμβουλίου Διαχείρισης Πληροφοριών της ΕΥΠ κλπ.. Την 5^η Αυγούστου 2022 παραιτήθηκε από τη θέση του Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού. Η παραίτηση έγινε αποδεκτή από τον Πρωθυπουργό, όπως ανακοινώθηκε από το Γραφείο Τύπου αυτού. Από τη συντριπτική πλειοψηφία των δημοσιευμάτων των ημερών εκείνων προέκυπτε ότι παραιτήθηκε εξαιτίας του κλίματος τοξικότητας που είχε αναπτυχθεί γύρω από το πρόσωπό του.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, από τα τέλη Ιουλίου 2022 κίνησε αυτεπάγγελτη έρευνα σε σχέση με δραστηριότητες εγκατάστασης και χρήσης κατασκοπευτικού λογισμικού στην Ελλάδα, ιδίως σε σχέση με το λογισμικό παρακολούθησης που αναφέρεται ως «Predator». Η Αρχή συσχέτισε κατά την έρευνά της και τις καταγγελίες – αναφορές που υποβλήθηκαν από πέντε φυσικά πρόσωπα. Η Αρχή συνέστησε ομάδα έρευνας για την εν λόγω υπόθεση και προέβη σε συγκεκριμένες ενέργειες. Με βάση τα στοιχεία που συνέλεξε διαπιστώθηκε ότι «πραγματοποιήθηκαν απόπειρες εγκατάστασης κατασκοπευτικού λογισμικού προς πολυάριθμους χρήστες κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα. Μια τέτοια απόπειρα πραγματοποιείται μέσω αποστολής μηνύματος sms προς τον αριθμό κινητού τηλεφώνου ενός αποδέκτη – στόχου. Τα μηνύματα sms αυτού του είδους περιέχουν σύντομο κείμενο και σύνδεσμο σε ιστοσελίδα, ο οποίος είναι παραπλανητικός, καθώς έχει μεγάλη ομοιότητα με μια πραγματική ιστοσελίδα. Στην περίπτωση κατά την οποία ο αποδέκτης του μηνύματος sms ενεργοποιήσει τον σύνδεσμο που περιέχεται σε αυτό, επιλέγοντάς τον, τότε λαμβάνει χώρα εγκατάσταση του κατασκοπευτικού λογισμικού στη συσκευή του. Τα μηνύματα sms έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (web to sms) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά τα μηνύματα sms διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό

λογισμικό (βλ. σχετ. αριθμ. Πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα) με τίτλο «Ενέργειες της Αρχής σε σχέση με δραστηριότητες εγκατάστασης και χρήσης κατασκοπευτικού λογισμικού στην Ελλάδα».

Στο δημοσίευμα των Reporters United, της 3.11.2023, αντίγραφο του οποίου υπάρχει στον φάκελο της υπόθεσης, από την ιστοσελίδα τους στην οποία αναρτήθηκε, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής «Predator Files: ... βράδυ της 26^{ης} Ιανουαρίου 2021. 11 πρόσωπα δέχονται το ίδιο ευχαριστήριο sms νομίζοντας ότι προέρχεται από τον αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ... Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού. Αλλά το «ευχαριστώ» είναι δηλητηριασμένο: Όποιος πατήσει το λινκ, θα παγιδευτεί από το Predator. Στο πλαίσιο των Predator Files του δικτύου EIC και δημοσιεύοντας ταυτόχρονα με διεθνή MME όπως το Spiegel και το Mediapart, το Reporters United και η Εφ Συν αποκαλύπτουν στοιχεία της δικογραφίας που βασίζονται στην έρευνα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων... Επίσης στο δημοσίευμα αναφέρεται ότι η έρευνα βασίστηκε σε στοιχεία και δεδομένα των Reporters United τα οποία δημοσιεύονται στο πλαίσιο των «Predator Files», μιας διασυννοριακής έρευνας με τη συμμετοχή 15 MME και υπό τον συντονισμό του δικτύου EIC (European Investigative Collaborations) με μέλη τα Der Spiegel, Mediapart, NRC, Politiken, Espresso, Le Soir, De Standaard, VG, Infolibre and Domani, σε συνεργασία με τα μέσα ενημέρωσης Shomrim (Ισραήλ), Die Wochenzeitung (Ελβετία), Reporters United (Ελλάδα), Daraj Media (Λίβανος) και Washington Post (ΗΠΑ). Στο δημοσίευμα περιγράφεται: «25^η Ιανουαρίου 2021. Ανήμερα του Γρηγορίου του Θεολόγου. Ο Γρηγόρης Δημητριάδης έχει τη γιορτή του... Την επόμενη μέρα (26.1.2021), 11 πρόσωπα δέχονται 11 μηνύματα του Predator. Ανάμεσα τους σημαίνουσες προσωπικότητες: πολιτικοί, επιχειρηματίες, εκδότες... Και όμως, υπάρχει ένα σημαντικό ερώτημα, το οποίο ερευνά και η δικαιοσύνη: Ποιος έστειλε τα μηνύματα; Το Reporters United - σε συνεργασία με τα διεθνή μέσα ενημέρωσης Der Spiegel (Γερμανία), Mediapart (Γαλλία), Infolibre (Ισπανία), Domani (Ιταλία), Daraj (Λίβανος) και στο πλαίσιο της διασυννοριακής έρευνας Predator Files υπό τον συντονισμό του δικτύου EIC - αποκαλύπτει σήμερα ότι το κέντρο παρακολούθησης του Predator έστειλε 11 κακόβουλα μηνύματα παραπλανώντας τους παραλήπτες, που νόμιζαν ότι δεχόταν μήνυμα από το Γρηγόρη Δημητριάδη – δηλαδή από τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου του. Στις αρχές του 2021, ο αριθμός του (τότε)

πολιτικά υπεύθυνου για την ΕΥΠ και Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού χρησιμοποιήθηκε για να παραπλανήσει και να παγιδεύσει στόχους παρακολούθησης με το (παράνομο) Predator. Αυτά τα μηνύματα είναι οι 11 πρώτες απόπειρες παρακολούθησης με το Predator για τις οποίες η έρευνα των ελληνικών αρχών έχει αποδείξεις. Πρόκειται για στοιχεία με βαρύνουσα σημασία, καθώς είναι το αποτέλεσμα πολύμηνων ερευνών της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ) και περιλαμβάνονται στο εμπιστευτικό πόρισμα που η Αρχή διαβίβασε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών τον Ιούλιο του 2023. Και το δημοσίευμα συνεχίζει: «11 ευρήματα για 11 στόχους. Ας δούμε όμως πρώτα τα 11 ευρήματα της έρευνας: 1. Τα πρώτα 11 μηνύματα Predator, για τα οποία οι δικαστικές αρχές έχουν αποδείξεις, επιτέθηκαν στις 26 Ιανουαρίου 2021 σε στόχους (από τον πολιτικό, οικονομικό, δημοσιογραφικό, δικαστικό χώρο) *κάνοντας τους 11 παραλήπτες να νομίζουν ότι δέχονται sms από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη*. 2. Πρόκειται για κακόβουλα μηνύματα που φαίνεται να απαντούν σε ευχές προς τον κ. Δημητριάδη για τη γιορτή του την προηγούμενη μέρα (25 Ιανουαρίου 2021). Τα μηνύματα συνοδεύονται από μια ηλεκτρονική ευχετήρια κάρτα. Όποιος πάτησε το λινκ μολύνθηκε. 3. Τα ευρήματα προέρχονται από την πολύμηνη έρευνα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ). Όλα έχουν διαβιβαστεί στους εισαγγελείς, οι οποίοι τα ερευνούσαν... 4. *Δεν υπάρχει απόδειξη ότι τα μηνύματα τα έστειλε ο κ. Δημητριάδης. Τα μηνύματα στάλθηκαν μέσω μιας υπηρεσίας Web to Sms, ο χρήστης της οποίας παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστος παρά τις προσπάθειες των εισαγγελέων*.

Από την καταγραφή των πραγματικών περιστατικών των επίμαχων δελτίων ειδήσεων, που μεταδόθηκαν από τον ραδιοφωνικό σταθμό «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM» Νομού Αττικής, προκύπτουν τα εξής:

- **Δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023**

Το δελτίο ειδήσεων μεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM με εκφωνήτρια τη δημοσιογράφο Καλλιόπη Λιβανού.

- Στις 17:04':00'' – 17:05':41'' η Καλλιόπη Λιβανού αναφέρει: «Έντονες αντιδράσεις σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ προκαλεί έρευνα των Reporters United,

ΕΦΣΥΝ, Spiegel, Media Part και Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών, στην οποία καταγράφεται ότι τα πρώτα έντεκα μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έχουν φύγει από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, τότε διευθυντή του γραφείου του Πρωθυπουργού. Για κόλαφο για την κυβέρνηση και προσωπικά για τον κ. Μητσοτάκη κάνουν λόγο πηγές του ΣΥΡΙΖΑ τονίζοντας ότι η βόμβα του σκανδάλου των υποκλοπών έχει επιστρέψει ήδη στο Μέγαρο Μαξίμου και είναι έτοιμη να εκραγεί. Όλα τα στόματα θα ανοίξουν. Οι σημερινές αποκαλύψεις που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα των Συντακτών για τη νοσηρή υπόθεση των υποκλοπών αλλά και η επιβεβαίωση εκ μέρους του Α1 , ότι είχε ενημερωθεί από τον Πρόεδρο της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Β1 , ότι συγκαταλέγεται στους στόχους του Predator εκθέτει έτι περαιτέρω το παρακράτος του Μαξίμου, σημειώνουν αντιστοίχως πηγές της Χαριλάου Τρικούπη».

«Στο μεταξύ ενώπιον της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας συζητήθηκε σήμερα το αίτημα του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ Ν. Ανδρουλάκη, με το οποίο ζητεί να κηρυχθεί αντισυνταγματική η διάταξη που απαγορεύει στην ΑΔΑΕ να ενημερώσει εκείνους, των οποίων τα τηλέφωνα παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ. Επιφυλάξεις για τη μετατόπιση της έρευνας για τις υποκλοπές στον Άρειο Πάγο, εξέφρασε στον Αθήνα 9,84 ο Τομεάρχης Θεσμών του ΠΑΣΟΚ, Παναγιώτης Δουδωνής, καθώς όπως είπε: «το πάνελ με τους καθηγητές πανεπιστημίων στη σύνοδο των Ανεξάρτητων Αρχών έβγαλε το συμπέρασμα, ότι υπάρχει θεσμικός κίνδυνος από τη μετατόπιση της υπόθεσης και αυτό γιατί οι εισαγγελείς Πρωτοδικών είχαν φτάσει σχεδόν στο πέρας, όπως σημειωνόταν και στα ρεπορτάζ έγκριτων μέσων ενημέρωσης» ».

- **Δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023**

Το δελτίο ειδήσεων μεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM με εκφωνήτρια τη δημοσιογράφο Ζέτα Καρφίδου.

- Στις 18:04':47'' – 18:05':48'' η Ζέτα Καρφίδου αναφέρει: «Ενώπιον της Ολομέλειας του ΣτΕ συζητήθηκε σήμερα το αίτημα του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ Ν. Ανδρουλάκη, με το οποίο ζητεί να κηρυχθεί αντισυνταγματική η διάταξη, που απαγορεύει στην ΑΔΑΕ να ενημερώσει εκείνους, των οποίων τα τηλέφωνα

παρακολουθούσαν από την ΕΥΠ ενώ παράλληλα στρέφεται κατά της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών. «Συνεχίζουμε αταλάντευτα την προσπάθειά μας να πέσει άπλετο φως σε αυτή την υπόθεση που υπονομεύει τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τους θεσμούς» τονίζουν πηγές της Χαριλάου Τρικούπη με αφορμή δημοσίευμα της ΕΦΣΥΝ **σύμφωνα με το οποίο τα πρώτα 11 πρόσωπα, που παγιδεύτηκαν από το Predator, δέχτηκαν μήνυμα παγίδευσης από τον αριθμό του κινητού του Γρηγόρη Δημητριάδη, που ήταν διευθυντής στο Πρωθυπουργικό γραφείο.** «Υπάρχει θεσμικός κίνδυνος από τη μετατόπιση της υπόθεσης της έρευνας των υποκλοπών, διότι οι Εισαγγελείς Πρωτοδικών είχαν φτάσει σχεδόν στο πέρας της υπόθεσης, όπως άλλωστε τόνιζαν και ρεπορτάζ έγκριτων μέσων ενημέρωσης, δεν επρόκειτο για κουτσομπολιό, όπως είπε ο κ. Βορίδης», σχολίασε μιλώντας στον 9,84 ο Παναγιώτης Δουδωνής, βουλευτής Επικρατείας και Τομεάρχης Θεσμών του ΠΑΣΟΚ».

- **Μικρό Μαγκαζίνο της 3.11.2023**

Η ειδησεογραφική εκπομπή «Μικρό Μαγκαζίνο» μεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM με εκφωνήτρια την Καλλιόπη Λιβανού.

- Στις 20:11':41'' – 20:13':43'' η Καλλιόπη Λιβανού αναφέρει: «Έντονες αντιδράσεις σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ προκαλεί έρευνα των Reporters United, που είναι ομάδα δημοσιογράφων, της ΕΦΣΥΝ, του γερμανικού Spiegel, του γαλλικού Media Part και της επίσης γαλλικής Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών. **«Τι συμπέρασμα εξάγεται σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα; Ότι τα πρώτα έντεκα μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ήταν ο τότε διευθυντής του γραφείου του Πρωθυπουργού».** Δεν υπάρχει επί του παρόντος κάποια αντίδραση από το Μαξίμου με την εκπρόσωπο του ΣΥΡΙΖΑ, Δώρα Αυγέρη να σχολιάζει ότι «το Μαξίμου επιλέγει την αφωνία ακόμη και μετά από αυτά τα δημοσιεύματα ελληνικών και ξένων μέσων ενημέρωσης, σύμφωνα με τα οποία ο ανιψιός και πρώην γενικός γραμματέας του Πρωθυπουργού, φαίνεται να είναι αποστολέας, όταν ακόμη ήταν σε αυτή τη θέση το 2021, μολυσμένων με Predator sms σε έντεκα σημαντικά πρόσωπα του δημοσίου βίου». Και συνεχίζει η κ. Αυγέρη: «Όμως η αλήθεια θα λάμψει, όσο και αν επιθυμεί τη συγκάλυψη ο κ. Μητσοτάκης».

Αντιδράσεις και από το ΠΑΣΟΚ οι σημερινές αποκαλύψεις για τη νοσηρή υπόθεση των υποκλοπών αλλά και η επιβεβαίωση εκ μέρους του A1 ότι είχε ενημερωθεί από τον Πρόεδρο της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, B1, ότι συγκαταλέγεται στους στόχους του Predator εκθέτει έτι περαιτέρω το παρακράτος του Μαξίμου, σημειώνουν πηγές της Χαριλάου Τρικούπη». «Στο μεταξύ, κυρίες και κύριοι, ενώπιον της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας συζητήθηκε σήμερα το αίτημα του προέδρου του ΠΑΣΟΚ Ν. Ανδρουλάκη, με το οποίο ζητεί να κηρυχθεί αντισυνταγματική η διάταξη που απαγορεύει στην ΑΔΑΕ να ενημερώσει εκείνους, των οποίων τα τηλέφωνα παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ, ενώ παράλληλα στρέφεται κατά της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών. Μιλώντας τώρα στον σταθμό μας, ο Τομεάρχης Θεσμών του ΠΑΣΟΚ, Παναγιώτης Δουδωνής εξέφρασε επιφυλάξεις για τη μετατόπιση της έρευνας για τις υποκλοπές στον Άρειο Πάγο από τους Εισαγγελείς Πρωτοδικών και αυτό γιατί -όπως είπε- οι Εισαγγελείς Πρωτοδικών, σύμφωνα με πληροφορίες και έγκριτα μέσα ενημέρωσης, είχαν φτάσει σχεδόν στο πέρας της υπόθεσης. Άρα το γεγονός ότι δόθηκε η έρευνα σε εισαγγελείς του Αρείου Πάγου την πάει πίσω».

III. Υπαγωγή

α) Δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023

Κατά τη διάρκεια του δελτίου ειδήσεων που μεταδόθηκε από τον δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM την 3.11.2023 από ώρα 17:00'-17:08', το οποίο συντάχθηκε από δημοσιογράφους του ως άνω ραδιοφωνικού σταθμού, μεταξύ των άλλων ειδήσεων που εκφωνήθηκαν από τη δημοσιογράφο-εκφωνήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού, Καλλιόπη Λιβανού, εκφωνήθηκε και η είδηση που έφερε το περιεχόμενο «Έντονες αντιδράσεις σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ προκαλεί έρευνα των Reporters United, ΕΦΣΥΝ, Spiegel, Media Part και Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών στην οποία καταγράφεται ότι τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε SMS που φέρονται να έχουν φύγει από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, τότε Διευθυντή του Γραφείου του Πρωθυπουργού...».

Με τη μετάδοση από την εκφωνήτρια-δημοσιογράφο του ραδιοφωνικού σταθμού ότι, στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τα εγχώρια και ευρωπαϊκά μέσα

ενημέρωσης (τους τίτλους των οποίων ανέφερε), σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών, καταγράφεται ότι τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έχουν φύγει από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, τότε Διευθυντή του Γραφείου του Πρωθυπουργού, δημιουργήθηκε η εσφαλμένη εντύπωση στον ευρύ κύκλο των ακροατών του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, η οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ότι ο καταγγέλλων Γρηγόρης Δημητριάδης εμπλεκόταν στο σκάνδαλο των υποκλοπών και ότι ήταν αυτός, που δήθεν, απέστειλε τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator sms από το κινητό του τηλέφωνο. Όμως κατά τη διάρκεια του ως άνω δελτίου ειδήσεων δεν παρουσιάστηκε από τους ως άνω δημοσιογράφους του ραδιοφωνικού σταθμού κάποια διασταυρωμένη πληροφορία, με υπαρκτό υπόβαθρο που να περιέχει επαρκή ένδειξη για τα όσα μετέδωσαν, τα οποία προσέβαλαν την τιμή, την υπόληψη και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος, αφετέρου δε οι συντάκτες του ως άνω δελτίου ειδήσεων δημοσιογράφοι είχαν την υποχρέωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 8 ΠΔ 77/2003 να ελέγξουν την ακρίβεια των πληροφοριών αυτών, που περιήλθαν σ' αυτούς, πριν από τη μετάδοσή τους στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, από την αναφερόμενη έρευνα των εγχώριων και ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης, σύμφωνα με το περιεχόμενο του ως άνω δελτίου ειδήσεων. Εξάλλου, εφόσον διατήρησαν επιφυλάξεις ως προς την ακρίβεια των μεταδοθέντων πληροφοριών, που διατυπώθηκαν με τη χρήση των λέξεων «που φέρονται» όφειλαν να μην προβούν σε οποιαδήποτε ανακοίνωση μέχρι να διασταυρώσουν και να επιβεβαιώσουν τις σχετικές πληροφορίες, η δε αναφορά των πληροφοριών στην έρευνα των Reporters United, ΕΦΣΥΝ, Spiegel, Media Part και Le Soir, δεν αναιρούσε την υποχρέωση των ανωτέρω δημοσιογράφων να ελέγξουν την πληροφορία για την ακρίβειά της, ανεξαρτήτως του ότι από κανένα από τα επικαλούμενα δημοσιεύματα (αντίγραφα των οποίων υπάρχουν στον φάκελο από τις ιστοσελίδες των εφημερίδων στις οποίες δημοσιεύθηκαν) -πλην αυτού της Εφημερίδας των Συντακτών- δεν συνάγεται, έστω και έμμεσα, ότι ο καταγγέλλων Γρηγόρης Δημητριάδης υπήρξε πραγματικός αποστολέας των sms ή ότι εμπλεκόταν στο σκάνδαλο των υποκλοπών.

Περαιτέρω, οι δημοσιογράφοι που συνέταξαν το επίμαχο δελτίο ειδήσεων δεν παρουσίασαν ολοκληρωμένα και με πληρότητα (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003) στο πλαίσιο τήρησης από τους σταθμούς της συνταγματικής επιταγής της αντικειμενικής μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων, τις μεταδιδόμενες πληροφορίες, αφού

παρέλειψαν να μεταδώσουν τα ουσιώδη στοιχεία που αναφέρονται στην έρευνα (βλ. σχετικό δημοσίευμα, που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα των REPORTERS UNITED της 3.11.2023) και συγκεκριμένα ότι «Και όμως, υπάρχει ένα σημαντικό ερώτημα το οποίο ερευνά και η δικαιοσύνη. Ποιος έστειλε τα μηνύματα.... Το Reporters United σε συνεργασία με τα διεθνή μέσα ενημέρωσης Der Spiegel (Γερμανία), Mediapart (Γαλλία), Infolibre (Ισπανία), Domanι (Ιταλία), Daraj (Λίβανος) και στο πλαίσιο της διασυννοριακής έρευνας Predator Files υπό τον συντονισμό του δικτύου EIC, αποκαλύπτει σήμερα ότι το κέντρο παρακολούθησης του Predator έστειλε 11 κακόβουλα μηνύματα *παραπλανώντας* τους παραλήπτες που *νόμιζαν* ότι δέχονταν μήνυμα από τον Γρηγόρη Δημητριάδη -δηλαδή από τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου του. Στις αρχές του 2021 ο αριθμός του (τότε) πολιτικά υπεύθυνου για την ΕΥΠ και Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού *χρησιμοποιήθηκε* για να *παραπλανήσει* και να *παγιδεύσει* στόχους παρακολούθησης με το (παράνομο) Predator. Αυτά τα μηνύματα είναι οι 11 πρώτες απόπειρες παρακολούθησης με Predator για τις οποίες η έρευνα των Ελληνικών αρχών έχει αποδείξεις. Πρόκειται για στοιχεία με βαρύνουσα σημασία, καθώς είναι το αποτέλεσμα πολύμηνων ερευνών της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ) και περιλαμβάνονται στο εμπιστευτικό πόρισμα που η Αρχή διαβίβασε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών τον Ιούλιο του 2023... Τα πρώτα 11 μηνύματα Predator, για τα οποία οι δικαστικές αρχές έχουν αποδείξεις, επιτέθηκαν στις 26 Ιανουαρίου 2021 σε στόχους (από τον πολιτικό, οικονομικό, δημοσιογραφικό, δικαστικό χώρο) *κάνοντας* τους 11 παραλήπτες να *νομίζουν* ότι δέχονται sms από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη.... Τα ευρήματα προέρχονται από την πολύμηνη έρευνα Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ).... *Δεν υπάρχει απόδειξη ότι τα μηνύματα τα έστειλε ο κ. Δημητριάδης. Τα μηνύματα στάλθηκαν μέσω μιας υπηρεσίας Web to SMS, ο χρήστης της οποίας (cahaina@protonmail.com) παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστος παρά τις προσπάθειες των εισαγγελέων.*

Επίσης, οι ως άνω δημοσιογράφοι, κατά παράβαση του καθήκοντος αληθείας δεν φρόντισαν να επικοινωνήσουν προηγουμένως, πριν τη μετάδοση στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού του επίμαχου δελτίου ειδήσεων, με τον καταγγέλλοντα, το πρόσωπο του οποίου αφορούσε η είδηση και να ζητήσουν την άποψή του για το θέμα, προβάλλοντας αυτή στο δελτίο ειδήσεων, ώστε το κοινό να

διαμορφώσει πλήρη άποψη του προσώπου στο οποίο αφορά η είδηση που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Τέλος, οι παραπάνω δημοσιογράφοι του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, παρέλειψαν να μεταδώσουν, για την πληρότητα της είδησης (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003) το γεγονός, ότι για τα μολυσμένα με PREDATOR μηνύματα sms, που εστάλησαν σε (11) πρόσωπα στόχους, αναφέρεται στο με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ότι: *«...Τα μηνύματα sms έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (Web to SMS) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά τα μηνύματα sms διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό λογισμικό»*, με αποτέλεσμα να μεταδώσουν στον ευρύ κύκλο των ακροατών του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM χωρίς προηγουμένως να έχουν ελέγξει την ακρίβειά τους, ανακριβείς και χωρίς πληρότητα πληροφορίες και ειδήσεις, οι οποίες δεν αντιστοιχούσαν με την πραγματικότητα και να προσβάλλουν την τιμή και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος. Ο ισχυρισμός της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», που αναφέρεται στο υποβληθέν από 25.10.2024 έγγραφο υπόμνημά της, ότι μετέδωσε την παραπάνω διαπίστωση, που διατυπώθηκε στο με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, σε τέσσερα δελτία ειδήσεων του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, την ημέρα που δημοσιεύτηκε (20.7.2023) το ως άνω δελτίο τύπου της ΑΠΔΠΧ και ανήρτησε σχετικό άρθρο στην ιστοσελίδα της «ΔΕΡΑ» την 20.7.2023 με τίτλο «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Πάνω από 350 απόπειρες εγκατάστασης Predator σε κινητά» και συνεπώς, ότι δεν ήταν εφικτό, ακόμα και αν υπήρχε διαθέσιμος ραδιοφωνικός χώρος για κάτι τέτοιο να συσχετιστεί η είδηση του Ιουλίου 2023 με την επίμαχη είδηση, όπως ο καταγγέλλων ζήτησε με την από 10.11.2023 εξώδικη διαμαρτυρία-πρόσκληση-δήλωσή του, αφού στο συγκεκριμένο δελτίο τύπου της ΑΠΔΠΧ δεν γινόταν καμία εξατομικευμένη αναφορά στον καταγγέλλοντα, είναι αβάσιμος και μη πειστικός, διότι όπως προέκυψε από την

ακρόαση των ως άνω δελτίων ειδήσεων του ραδιοφωνικού σταθμού της 20.7.2023 ούτε σε κανένα από τα ως άνω τέσσερα δελτία δεν αναφέρθηκε η *συγκεκριμένη διαπίστωση*, που διατυπώθηκε στο δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ότι: «...Τα μηνύματα sms έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (Web to SMS) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά τα μηνύματα SMS διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό λογισμικό». Όπως επίσης δεν αναφέρθηκε η ως άνω διαπίστωση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ούτε στο άρθρο που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της «ΔΕΡΑ» την 20.7.2023, η μετάδοση της οποίας (διαπίστωσης), κατά την άποψη της Ολομέλειας, ήταν απαραίτητη για την εξασφάλιση της ορθής και αντικειμενικής πληροφόρησης και ενημέρωσης του μέσου, αμερόληπτου ακροατή του ραδιοφωνικού σταθμού.

β) Δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023

Κατά τη διάρκεια του δελτίου ειδήσεων, που μεταδόθηκε από τον δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM την 3.11.2023 από ώρα 18:01' - 18:06', το οποίο συντάχθηκε από δημοσιογράφους του ως άνω ραδιοφωνικού σταθμού, μεταξύ των άλλων ειδήσεων που εκφωνήθηκαν από τη δημοσιογράφο-εκφωνήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού, Ζέτα Καρφίδου, εκφωνήθηκε και η είδηση που έφερε το περιεχόμενο «Συνεχίζουμε αταλάντευτα την προσπάθειά μας να πέσει άπλετο φως σε αυτή την υπόθεση που υπονομεύει τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τους θεσμούς» τονίζουν πηγές της Χαριλάου Τρικούπη με αφορμή δημοσίευμα της ΕΦΣΥΝ, σύμφωνα με το οποίο τα πρώτα 11 πρόσωπα που παγιδεύτηκαν από το Predator, δέχτηκαν μήνυμα παγίδευσης από τον αριθμό του κινητού του Γρηγόρη Δημητριάδη, που ήταν διευθυντής στο πρωθυπουργικό γραφείο....».

Με τη μετάδοση από την εκφωνήτρια-δημοσιογράφο του ραδιοφωνικού σταθμού ότι «σύμφωνα με δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών τα πρώτα 11 πρόσωπα που παγιδεύτηκαν από το Predator, δέχτηκαν μήνυμα παγίδευσης από τον αριθμό του κινητού του Γρηγόρη Δημητριάδη, που ήταν διευθυντής στο πρωθυπουργικό

γραφείο....» δημιουργήθηκε η εσφαλμένη εντύπωση στον ευρύ κύκλο των ακροατών του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, η οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ότι ο καταγγέλλων Γρηγόρης Δημητριάδης εμπλεκόταν στο σκάνδαλο των υποκλοπών και ότι ήταν αυτός, που δήθεν, απέστειλε από τον αριθμό του κινητού του τηλεφώνου, στα πρώτα 11 πρόσωπα που παγιδεύτηκαν από το Predator, το μήνυμα παγίδευσής τους. Όμως, κατά τη διάρκεια του ως άνω δελτίου ειδήσεων δεν παρουσιάστηκε από τους ως άνω δημοσιογράφους του ραδιοφωνικού σταθμού κάποια διασταυρωμένη πληροφορία, με υπαρκτό υπόβαθρο που να περιέχει επαρκή ένδειξη για τα όσα μετέδωσαν, τα οποία προσέβαλαν την τιμή, την υπόληψη και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος, αφετέρου δε οι συντάκτες του ως άνω δελτίου ειδήσεων, δημοσιογράφοι, είχαν την υποχρέωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 8 ΠΔ 77/2003 να ελέγξουν την ακρίβεια των πληροφοριών αυτών, που περιήλθαν σ' αυτούς, πριν από τη μετάδοσή τους στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού από το δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών.

Περαιτέρω, το γεγονός ότι η ως άνω πληροφορία είχε δημοσιευθεί στην Εφημερίδα των Συντακτών, δεν αναιρούσε την υποχρέωση των ανωτέρω δημοσιογράφων να ελέγξουν την εν λόγω πληροφορία για την ακρίβειά της. Πρέπει να σημειωθεί ότι, το ΕΔΔΑ δέχεται, ότι οι δημοσιογράφοι δεν έχουν υποχρέωση περαιτέρω εξακρίβωσης των πληροφοριών που μεταδίδουν όταν αυτές προέρχονται από επίσημες, δημόσιες αναφορές ή επίσημα δελτία τύπου, χωρίς όμως να συμπεριλαμβάνει στην εξαίρεση αυτή και τις πληροφορίες που αναφέρονται στον έντυπο τύπο (όπως εφημερίδες).

Πέραν αυτών όμως, οι ως άνω δημοσιογράφοι, κατά παράβαση του καθήκοντος αληθείας δεν φρόντισαν να επικοινωνήσουν προηγουμένως, πριν τη μετάδοση στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού του επίμαχου δελτίου ειδήσεων, με τον καταγγέλλοντα, το πρόσωπο του οποίου αφορούσε η είδηση και να ζητήσουν την άποψή του για το θέμα, προβάλλοντας αυτή στο δελτίο ειδήσεων, ώστε το κοινό να διαμορφώσει πλήρη άποψη του προσώπου στο οποίο αφορά η είδηση, που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Τέλος οι παραπάνω δημοσιογράφοι του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, παρέλειψαν να μεταδώσουν για την πληρότητα της είδησης (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003) και αντικειμενικότητα του δελτίου ειδήσεων (άρθρο 14 παρ. 1 εδ. α ΠΔ 77/2003) το γεγονός, ότι για τα μολυσμένα με το PREDATOR μηνύματα SMS, που δέχτηκαν τα πρώτα 11 πρόσωπα, με τα οποία παγιδεύτηκαν, αναφέρεται στο με

αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ότι: «...Τα μηνύματα sms έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (Web to SMS) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά τα μηνύματα sms διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό λογισμικό», με αποτέλεσμα να μεταδώσουν στον ευρύ κύκλο των ακροατών του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, χωρίς προηγουμένως να έχουν ελέγξει την ακρίβειά τους, ανακριβείς και χωρίς πληρότητα πληροφορίες και ειδήσεις, οι οποίες δεν αντιστοιχούσαν με την πραγματικότητα και να προσβάλλουν την τιμή και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος.

Σε σχέση με τον ισχυρισμό της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», ως προς τους λόγους μη μετάδοσης της ως άνω διαπίστωσης, που διατυπώθηκε στο με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η Ολομέλεια, προς αποφυγή επαναλήψεων, αναφέρεται στις σκέψεις, που διατύπωσε για το θέμα αυτό, στις σελίδες 29 και 30 της παρούσας απόφασης.

γ) Δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023 - Μικρό Μαγκαζίνο –

Κατά τη διάρκεια του δελτίου ειδήσεων, που μεταδόθηκε από τον δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, την 3.11.2023 από ώρα 20:01'-20:20', το οποίο αποτελεί ειδησεογραφική εκπομπή με τίτλο «Μικρό Μαγκαζίνο», η εκφωνήτρια αυτού δημοσιογράφος του ραδιοφωνικού σταθμού Καλλιόπη Λιβανού, στις 20:11' μία από τις ειδήσεις που εκφώνησε έφερε το περιεχόμενο «Έντονες αντιδράσεις σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ προκαλεί έρευνα των Reporters United που είναι ομάδα δημοσιογράφων, της ΕΦΣΥΝ, του γερμανικού Spiegel, του γαλλικού Media Part και της επίσης γαλλικής Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών. Τι συμπέρασμα εξάγεται σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα; Ότι τα πρώτα έντεκα μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έφυγαν από τον

τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ήταν ο τότε Διευθυντής του Γραφείου του Πρωθυπουργού...».

Με τη μετάδοση από την εκφωνήτρια-δημοσιογράφο του ραδιοφωνικού σταθμού ότι, από την έρευνα που διενεργήθηκε από την ομάδα δημοσιογράφων των Reporters United, τους δημοσιογράφους της Εφημερίδας των Συντακτών, του γερμανικού Spiegel, του γαλλικού Media Part και της επίσης γαλλικής Le Soir σχετικά με το σκάνδαλο των υποκλοπών, εξάγεται το συμπέρασμα ότι τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ο οποίος ήταν τότε Διευθυντής του Γραφείου του Πρωθυπουργού, δημιουργήθηκε η εσφαλμένη εντύπωση στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, η οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ότι ο καταγγέλλων Γρηγόρης Δημητριάδης εμπλεκόταν στο σκάνδαλο των υποκλοπών και ότι ήταν αυτός, που δήθεν απέστειλε τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links που έφυγαν με sms από τον αριθμό του τηλεφώνου του. Όμως, κατά τη διάρκεια του ως άνω δελτίου ειδήσεων, δεν παρουσιάστηκε από τους δημοσιογράφους του ραδιοφωνικού σταθμού, που συνέταξαν το παραπάνω δελτίο ειδήσεων, κάποια διασταυρωμένη πληροφορία με υπαρκτό υπόβαθρο που να περιέχει επαρκή ένδειξη για τα όσα μετέδωσαν, τα οποία προσέβαλαν, την τιμή, την υπόληψη και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος, αφετέρου δε οι ως άνω δημοσιογράφοι είχαν την υποχρέωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 8 ΠΔ 77/2003 να ελέγξουν την ακρίβεια των πληροφοριών αυτών, που περιήλθαν σ' αυτούς, πριν από τη μετάδοσή τους στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού, από την αναφερόμενη έρευνα, σύμφωνα με το περιεχόμενο του ως άνω δελτίου ειδήσεων.

Εξάλλου, εφόσον διατήρησαν επιφυλάξεις ως προς την ακρίβεια των μεταδοθέντων πληροφοριών, που διατυπώθηκαν με τη χρήση των λέξεων «που φέρονται», όφειλαν να μην προβούν σε οποιαδήποτε ανακοίνωση μέχρι να διασταυρώσουν και να επιβεβαιώσουν τις σχετικές πληροφορίες, η δε αναφορά των πληροφοριών στην έρευνα της ομάδας δημοσιογράφων των Reporters United, των δημοσιογράφων της Εφημερίδας των Συντακτών, του γερμανικού Spiegel, του γαλλικού Media Part και της γαλλικής Le Soir, δεν αναιρούσε την υποχρέωση των ανωτέρω δημοσιογράφων να ελέγξουν την πληροφορία για την ακρίβειά της, ανεξαρτήτως του ότι από κανένα από τα επικαλούμενα δημοσιεύματα (αντίγραφα των οποίων υπάρχουν στον φάκελο από τις ιστοσελίδες των εφημερίδων στις οποίες δημοσιεύτηκαν), -πλην αυτού της

Εφημερίδας των Συντακτών- δεν συνάγεται, έστω και έμμεσα, ότι ο καταγγέλλων Γρηγόρης Δημητριάδης υπήρξε πραγματικός αποστολέας των sms ή ότι εμπλεκόταν στο σκάνδαλο των υποκλοπών. Μάλιστα στο δημοσίευμα των Reporters United της 3.11.2023, που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα, ρητά αναφέρεται ότι «Δεν υπάρχει απόδειξη ότι τα μηνύματα τα έστειλε ο κ. Δημητριάδης. Τα μηνύματα στάλθηκαν μέσω μιας υπηρεσίας Web to Sms, ο χρήστης της οποίας (cahaina@protonmail.com) παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστος παρά τις προσπάθειες των εισαγγελέων.

Περαιτέρω, οι δημοσιογράφοι που συνέταξαν το επίμαχο δελτίο ειδήσεων δεν παρουσίασαν ολοκληρωμένα και με πληρότητα (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003) στο πλαίσιο τήρησης από τους σταθμούς της συνταγματικής επιταγής της αντικειμενικής μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων, τις μεταδιδόμενες πληροφορίες, αφού παρέλειψαν να μεταδώσουν τα ουσιώδη στοιχεία που αναφέρονται στην έρευνα (βλ. σχετικό δημοσίευμα, που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα των REPORTERS UNITED της 3.11.2023) και συγκεκριμένα ότι «Και όμως, υπάρχει ένα σημαντικό ερώτημα το οποίο ερευνά και η δικαιοσύνη. Ποιός έστειλε τα μηνύματα... Το Reporters United σε συνεργασία με τα διεθνή μέσα ενημέρωσης Der Spiegel (Γερμανία), Media Part (Γαλλία), Infolibre (Ισπανία), Domani (Ιταλία), Daraj (Λίβανος) και στο πλαίσιο της διασυνοριακής έρευνας Predator Files υπό τον συντονισμό του δικτύου EIC, αποκαλύπτει σήμερα ότι το κέντρο παρακολούθησης του Predator έστειλε 11 κακόβουλα μηνύματα *παραπλανώντας* τους παραλήπτες που *νόμιζαν* ότι δέχονταν μήνυμα από τον Γρηγόρη Δημητριάδη, - δηλαδή από τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου του. Στις αρχές του 2021 ο αριθμός του (τότε) πολιτικά υπεύθυνου για την ΕΥΠ και Γενικού Γραμματέα του Πρωθυπουργού *χρησιμοποιήθηκε* για να *παραπλανήσει* και να *παγιδεύσει* στόχους παρακολούθησης με το (παράνομο) Predator. Αυτά τα μηνύματα είναι οι 11 πρώτες απόπειρες παρακολούθησης με Predator για τις οποίες η έρευνα τω Ελληνικών Αρχών έχει αποδείξεις. Πρόκειται για στοιχεία με βαρύνουσα σημασία, καθώς είναι το αποτέλεσμα πολύμηνων ερευνών της Αρχής Προστασίας Δεδομένων (ΑΠΔ) και περιλαμβάνονται στο εμπιστευτικό πόρισμα που η Αρχή διαβίβασε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών τον Ιούλιο του 2023....Τα πρώτα 11 μηνύματα Predator, για τα οποία οι δικαστικές αρχές έχουν αποδείξεις, επιτέθηκαν στις 26 Ιανουαρίου σε στόχους (από τον πολιτικό, οικονομικό, δημοσιογραφικό, δικαστικό χώρο) *κάνοντας* τους 11 παραλήπτες να *νομίζουν* ότι δέχονται sms από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη....Τα ευρήματα προέρχονται από την πολύμηνη έρευνα της Αρχής

Προστασίας Δεδομένων... Δεν υπάρχει απόδειξη ότι τα μηνύματα τα έστειλε ο κ. Δημητριάδης. Τα μηνύματα στάλθηκαν μέσω μιας υπηρεσίας Web to Sms, ο χρήστης της οποίας (cahaina@protonmail.com) παραμένει μέχρι σήμερα άγνωστος παρά τις προσπάθειες των εισαγγελιών.

Επίσης, οι ως άνω δημοσιογράφοι, κατά παράβαση του καθήκοντος αληθείας δεν φρόντισαν να επικοινωνήσουν προηγουμένως, πριν τη μετάδοση στους ακροατές του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού του επίμαχου δελτίου ειδήσεων, με τον καταγγέλλοντα, το πρόσωπο του οποίου αφορούσε η είδηση και να ζητήσουν την άποψή του για το θέμα, προβάλλοντας αυτή στο δελτίο ειδήσεων, ώστε το κοινό να διαμορφώσει πλήρη άποψη του προσώπου στο οποίο αφορά η είδηση, που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Τέλος, οι παραπάνω δημοσιογράφοι του ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, παρέλειψαν να μεταδώσουν, για την πληρότητα της είδησης (άρθρο 5 παρ. 1 ΠΔ 77/2003) το γεγονός, ότι για τα μολυσμένα με PREDATOR μηνύματα SMS, που εστάλησαν σε 11 πρόσωπα στόχους, αναφέρεται στο με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ότι: «...Τα μηνύματα sms έχουν αποσταλεί μέσω υπηρεσιών διαδικτύου (web to sms) με χρήση προπληρωμένων καρτών. Επισημαίνεται ειδικά ότι σε αυτά τα μηνύματα sms διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του αποστολέα υπήρξαν τροποποιημένα και ότι δεν αντιστοιχούν στον πραγματικό αποστολέα, προκειμένου να παραπλανάται ο παραλήπτης τους για να ενεργοποιεί τον περιεχόμενο σύνδεσμο ιστοσελίδας και με τον τρόπο αυτό να εγκαθίσταται το κατασκοπευτικό λογισμικό», με αποτέλεσμα να μεταδώσουν στον ευρύ κύκλο των ακροατών του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, χωρίς προηγουμένως να έχουν ελέγξει την ακρίβειά τους, ανακριβείς και χωρίς πληρότητα πληροφορίες και ειδήσεις, οι οποίες δεν αντιστοιχούσαν με την πραγματικότητα και να προσβάλλουν την τιμή και την προσωπικότητα του καταγγέλλοντος.

Σε σχέση με τον ισχυρισμό της εγκαλουμένης δημοτικής επιχείρησης ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ» ως προς τους λόγους μη μετάδοσης της ως άνω διαπίστωσης, που διατυπώθηκε στο με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1955/20.7.2023 δελτίο τύπου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η Ολομέλεια,

προς αποφυγή επαναλήψεων, αναφέρεται στις σκέψεις, που διατύπωσε για το θέμα αυτό, στις σελίδες 29 και 30 της παρούσας απόφασης.

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια κρίνει, κατά πλειοψηφία, με ψήφους πέντε (5) έναντι δύο (2) ότι η εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση, κατά τη μετάδοση από τον ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της, την 3.11.2023 και ώρες 17:00', 18:01' και 20:01', αντίστοιχα, τριών (3) δελτίων ειδήσεων, παραβίασε κατ' εξακολούθηση τις διατάξεις περί υποχρέωσης σεβασμού προσωπικότητας αναφερομένου σε εκπομπές προσώπου.

Κατά τη γνώμη, όμως, δύο (2) μελών που μειοψήφησαν και δη των Αντιπροέδρου Ιωάννη Πολίτη και του μέλους Ευτύχιου Παλλήκαρη, η εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση δεν παραβίασε τις διατάξεις περί υποχρέωσης σεβασμού προσωπικότητας αναφερομένου σε εκπομπές προσώπου, διότι ο ραδιοφωνικός σταθμός, στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης και από δικαιολογημένο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον, μετέδωσε στις 3.11.2023 δελτία ειδήσεων με θέματα της τρέχουσας πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας με σκοπό την ενημέρωση του κοινού. Σχετικά με το καταγγελλόμενο θέμα που αφορά στο ζήτημα των υποκλοπών, ο σταθμός αναφέρθηκε σε δημοσιογραφική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από εγχώρια και ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης. Η δημοσιογραφική έρευνα αποτελεί νόμιμη και ελεγμένη πηγή πληροφόρησης ιδίως για θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος που απασχολούν το ευρύ κοινό. Στα δελτία ειδήσεων παρατέθηκαν επίσης θέσεις πολιτικών προσώπων και κομμάτων για το θέμα των υποκλοπών. Μνημονεύοντας το όνομα του καταγγέλλοντος δημοσίου προσώπου Γρηγόρη Δημητριάδη που, σύμφωνα με τη δημοσιογραφική έρευνα, φέρεται να σχετίζεται με το ζήτημα των υποκλοπών, ο σταθμός κρατάει αποστάσεις χρησιμοποιώντας: α) στο δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023 ώρα 17:00' τη λέξη «φέρονται» (τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έχουν φύγει από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, τότε Διευθυντή του Γραφείου του Πρωθυπουργού). Την ίδια λέξη χρησιμοποιεί και στο «Μικρό Μαγκαζίνο» ώρα 20:11' (ότι τα πρώτα 11 μολυσμένα με Predator links κρύβονταν σε sms, που φέρονται να έφυγαν από τον τηλεφωνικό αριθμό του Γρηγόρη Δημητριάδη, ήταν ο τότε Διευθυντής του Γραφείου του Πρωθυπουργού), β) στο δελτίο ειδήσεων της 3.11.2023 ώρα 18:00' ο σταθμός επικαλείται δημοσίευμα εφημερίδας (σύμφωνα με το οποίο τα πρώτα 11 πρόσωπα

που παγιδεύτηκαν από το Predator δέχτηκαν μήνυμα παγίδευσης από τον αριθμό του κινητού του Γρηγόρη Δημητριάδη που ήταν Διευθυντής στο πρωθυπουργικό γραφείο). Εξ αυτών συνάγεται ότι ο ραδιοφωνικός σταθμός τήρησε τους κανόνες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, μεταδίδοντας αληθείς και ελεγμένες ειδήσεις που στόχευαν στην ενημέρωση του κοινού. Δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως τα υπό έλεγχο δελτία ειδήσεων του σταθμού προέβησαν στην προσβολή της προσωπικότητας, τιμής και υπόληψης του καταγγέλλοντος, ο οποίος, ως δημόσιο πρόσωπο που διαχειρίζεται κρατική εξουσία και συμμετέχει στην πολιτική ζωή της χώρας, ενδιαφέρει σε αυξημένο βαθμό το κοινό. Εξάλλου, κατά τη στάθμιση μεταξύ ελευθερίας της έκφρασης και προστασίας της προσωπικότητας (τιμής και υπόληψης) θα πρέπει να εκτιμώνται το αληθές των πραγματικών περιστατικών επί των οποίων θεμελιώνεται μία γνώμη, καθώς και η συμβολή τους σε μία συζήτηση δημοσίου ενδιαφέροντος.

Περαιτέρω, η Ολομέλεια κρίνει, κατά πλειοψηφία, ότι πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση διοικητική κύρωση και δη εκείνη του προστίμου. Κατά τη γνώμη όμως δύο (2) μελών και δη των Αντιπροέδρου Ιωάννη Πολίτη και του μέλους Ευτύχιου Παλλήκαρη, που μειοψήφησαν, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση η διοικητική κύρωση της συστάσεως.

Με βάση τη βαρύτητα της παραβάσεως, την ακροαματικότητα που συγκεντρώνουν τα δελτία ειδήσεων του συγκεκριμένου ραδιοφωνικού σταθμού, στο πλαίσιο των οποίων τελέσθηκε η παράβαση, τον εξακολουθητικό χαρακτήρα της παραβίασης των σχετικών διατάξεων, κρίνεται, κατά πλειοψηφία, από την Ολομέλεια ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Δέχεται, κατά πλειοψηφία, ότι η εγκαλουμένη δημοτική επιχείρηση ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», παραβίασε (εξακολουθητικώς) τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας περί υποχρέωσης σεβασμού της προσωπικότητας αναφερομένου σε εκπομπές προσώπου, κατά τη μετάδοση από τον ραδιοφωνικό

σταθμό «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM», Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της, την 3.11.2023 και ώρες 17:00΄, 18:01΄ και 20:01΄, αντίστοιχα, τριών (3) δελτίων ειδήσεων, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει, κατά πλειοψηφία, στη δημοτική επιχείρηση ειδικού σκοπού με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ ΑΘΗΝΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΕΡΑ», ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού «ΑΘΗΝΑ 9,84 FM», Νομού Αττικής, για την πιο πάνω αναφερθείσα παραβίαση τη διοικητική κύρωση του προστίμου των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ.

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β΄ του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση, είναι εκτελεστική κατά:

1. Της εταιρείας ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ «ΑΘΗΝΑ» (Δ.Ε.Ρ.Α), ιδιοκτήτριας του ραδιοφωνικού σταθμού ΑΘΗΝΑ 9,84 FM, που εδρεύει στο Γκάζι Αττικής, Πειραιώς 100, με ΑΦΜ 090077743, Δ.Ο.Υ. Α΄ Αθηνών.
2. Του Νικόλαου Λαλιώτη, κατοίκου, στην οδό, ΤΚ....., με ΑΦΜ, Δ.Ο.Υ., ως νομίμου εκπροσώπου της επιχείρησης.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 13^η Φεβρουαρίου 2025 και δημοσιεύτηκε την 3^η Απριλίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΙΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ - ΔΡΙΛΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ